

TERRY PRATCHETT

ÚZASNÁ ZEMĚPLOCHA

POD PAROU

Terry Pratchett

**POD
PAROU**

TALPRESS

Copyright © Terry and Lyn Pratchett 2013
Translation © Jan Kantůrek 2015
Cover © Paul Kidby 2013
First published as Raising Steam
by Transworld Publishers.

Všechna práva vyhrazena. Žádnou část této knihy není
dovoleno použít nebo jakýmkoliv způsobem reprodukovat
a šířit bez souhlasu nakladatele.

ISBN 978-80-7197-573-1

Dedikace:

*Davidu Pratchettovi a Jimu Wilkinsovi, těm dvěma
skvělým inženýrům, kteří naučili své syny zvědavosti.*

ANKH-MORPORSKÁ
A
STOPLÁNSKÁ
HYGIENICKÁ
ŽELEZNICE
«(NÁŠE)»
TRÁSA

kraj Oktarínové trávy

OVČÍ HRBET

HORY

ŘEKA KOUM

Křída

PLOSKOLEBČÍ
HORA
LANCRE

SEKANÝ POPELOV
DVĚKOŠILE

PSEUDOPOLIS

Hrabství

Nakřápnuté hory

ZEMPHIS

Skundský prales

ŘEKA CHÓR

ŘEKA ANKH

QUIRM

STOSKÉ
PLÁNĚ

Kašlající prales

Pekelné mokřiny

AIX EN PAINS

SĚDMIRANSKO

SCROTUM

VELKÉ MEZIZELÍ

STO HELIT

SLEDOMĚŘ

STO KERRIG

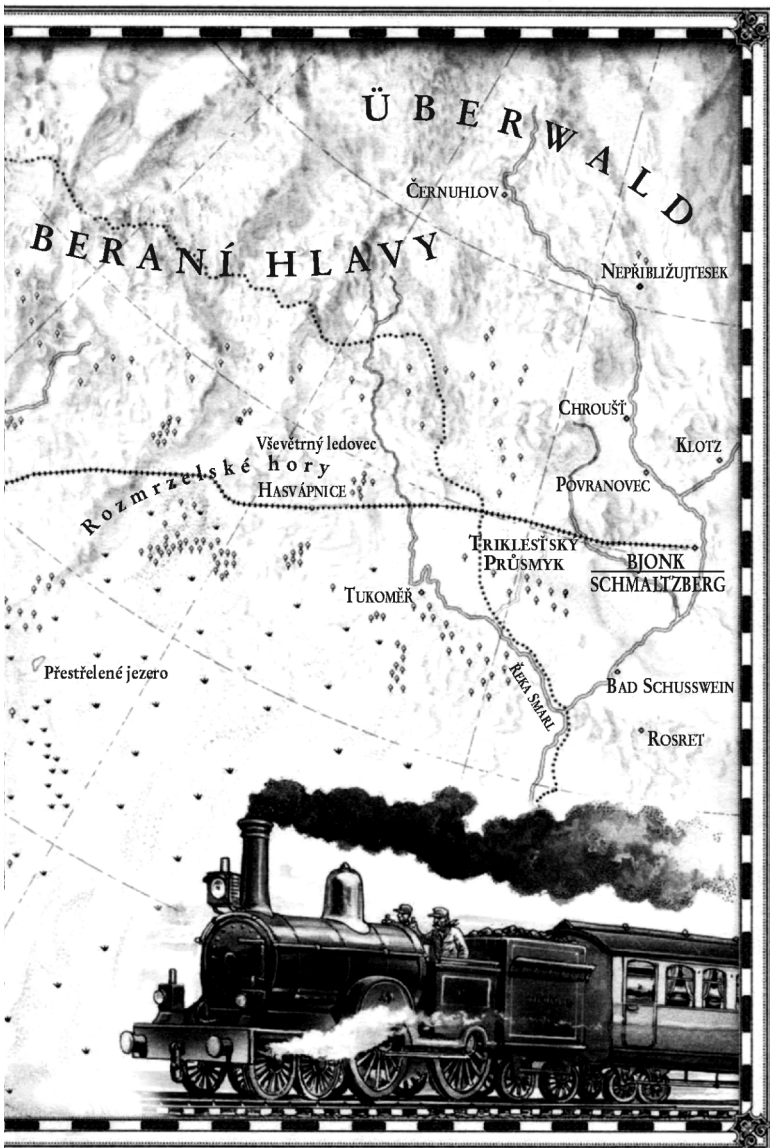
PARAMOUNTAIN

ANKH-MORPORK

PRASNICOV
STO LAT

KRUHOVÉ
MOŘE

CHIRM

Je těžké pochopit „nic“, ale mnohovesmír je toho plný. Nic se dostane kamkoliv, vždycky je tam dřív než něco a ve velkém mračnu nevědění touží stát se čím-si, prchnout, dopravovat se, vnímat, měnit se, tančit, zakoušet – krátce – *být* něčím.

A právě teď, když plulo éterem, našlo nic svou šanci. Nic samozřejmě o něčem něco vědělo, ale tohle něco bylo jiné, ó ano, a tak nic tiše vklouzlo do něčeho a plulo dolů s myšlenkou na všechno a naštěstí přistálo na krunýři želvy, takové opravdu velké, a pospíchalo, aby se stalo něčím co nejrychleji. Byl to živel – nic nemohlo být lepší – a ten živel byl najednou polapen! Návnada zabrala.

Každý, kdo viděl, jak se řeka Ankh, plná mnohočetných odporností, plazí svým řečištěm, pochopí, proč většinu ryb na ankh-morporský trh musela dodávat quirmská rybářská flotila. Aby městští prodavači ryb svým zákazníkům nezpůsobili fatální gastrické potíže, museli se ujistit, že jejich dodavatelé loví ryby daleko, opravdu daleko od města.

Pro Bowdena Lankoviče, dodavatele prvotřídních ryb a plodů moře, bylo oněch tři sta padesát kilomet-

rů, které ležely mezi quirmskými rybími doky a Ankh-Morporkem, smutně bolestivou vzdáleností... tedy na podzim, v zimě a na jaře a doslova tragickým utrpením v létě, protože cesty do Velkého města se změnilly v jednu jedinou, dlouhou výheň. Když jste se jednou... jedinkrát museli vypořádat s tunou teplem zkažených chobotnic, nikdy jste na to nezapomněli. Zápach přetrvával celé dny a pronásledoval vás doslova i do ložnice. Z oděvů jste ho nikdy nedokázali odstranit docela.

Lidé byli opravdu nároční a výkvět občanů Ankh-Morporku, ale i všichni ostatní se dožadovali svých ryb, a to i v nejteplejším období roku. Bez ohledu na to, že dal v Quirmu nemalými náklady vybudovat vlastní ledárnu a druhou na poloviční cestě, nutilo to člověka k pláči, vážně.

A přesně to řekl svému bratranci, Odolenu Lan-kovičovi, pěstiteli ovoce a zeleniny, kterému se přezdívalo Polní lopatka. Ten se dlouze zadíval do svého piva a pak prohlásil: „Vždycky je to stejný. Malýmu podnikateli nikdo nepomůže. Máš představu, jak rychle se jahody v teple změň v nahníly kuličky? No, tak já ti to řeknu. Hned. Mrkneš, a jsou v háji, a to zrovna v době, kdy chtěj jahody všichni. Zeptej se pěstitelů řeřichy a salátu, jak těžký je dostat ty věcičky do města dřív, než jsou povadlý jako dva dny mrtvej pstruh. Měli bysme protestovat na vedoucích místech!“

„Ne,“ zavrtěl hlavou jeho bratranec. „Já už toho mám dost! Napíšeme do novin! Tak se to dělá, když chceš, aby se věci pohnuly. Každý si stěžuje na zeleninu, ovoce, ryby a mořské plody. Musíme Vetinari-

ho přimět, aby pochopil obtíže malého podnikatele. Konec konců, platíme přeci občas daně, ne?“

Malému Mandlíkovi Štědrovkovi bylo deset let, když jeho otec, kovář v Ovčím hřbetu, zmizel v narůžovělém oblaku páry, provázeném prškou kusů výhně a úlomků kovu. V tom děsivém závoji spalující vlhkosti z něj nenašli ani kousek, ale toho dne mladý Mandlomil Štědrovka přísahal při všem, co snad z jeho otce v té žhavé páře zbylo, že si právě z té páry udělá sluhu.

Jeho matka si to ale představovala jinak. Byla porodní bábou, a jak říkala sousedům: „Děti se rodí všude. A já všude najdu zákazníky.“ A tak se Eliška Štědrovková, navzdory přání svého syna, rozhodla, že ho odveze z toho místa, o kterém si myslela, že tam straší. Zabalila jejich celkem skromný majetek a vrátila se i se synem do rodného domu, ležícího nedaleko Sto Lat, na místo, kde lidé nevysvětlitelně nemizí v oblaku narůžovělé žhavé páry.

Krátce potom, co tam dorazili, se jejímu chlapci přihodilo něco důležitého. Jednoho dne, zatímco čekal na svou matku, která byla u komplikovaného porodu, vešel Mandlík do jakési budovy, která mu zvenčí připadala zajímavá. Jak se ukázalo, byla to místní knihovna. Zprvu si myslel, že je plná věcí pro noblesu, samí králové a básníci a milenci a bitvy, ale v jedné osudové knize našel něco, čemu se tam říkalo matematika, a s ní objevil i svět čísel.

A proto také jednoho krásného dne o deset let později sebral všechnu svou odvahu a řekl: „Mami, víš, vloni, když jsem ti řekl, že jdu s kamarády na

turistickou výpravu do hor Überwaldu, no, víš... nebyla to tak docela pravda... spíš lež, ale jen taková malá, víš?“ Mandlík se začervenál. „Víš, já jsem našel klíče od tatínkovy staré kůlny a... no, vrátil jsem se do Ovčího hřbetu, udělal jsem si tam pár pokusů a...“ s úzkostí se podíval na matku, „a myslím, že jsem zjistil, co dělal špatně.“

Mandlomil byl připraven na strohé námitky a přísné zákazy, ale na slzy – na tolik slzí – připravený nebyl. Zatímco se ji pokoušel utěšit, dodával: „Maminco, vy a strýček Flavius jste mi dali vzdělání, dali jste mi znalost čísel, a to včetně aritmetiky a těch podivných věcí, které si vysnili filosofové v Efebe, kde si dokonce i velbloudi umí na paznehtech spočítat potřebné logaritmy. Otec nic z toho neznal. Měl dobré nápady, ale neměl dobrou... *te-chnol-ogii*.“

V tomto okamžiku nechal Mandlík svou matku konečně promluvit a ona řekla: „Vím, že tě nedokážu zastavit, Mandlíčku, jsi stejný jako tvůj umíněný tvrdohlavý otec, prostě pařez. A to jsi dělal v té staré stodole? Teskno-logii?“ Podívala se na něj obviňujícím pohledem a pak si vzdychla. „Je mi jasné, že ti nemůžu poradit, co máš dělat. Ale zeptám se tě na jednu věc. Jak ti dokážou ty tvoje lido-rytmy pomoci v tom, abys neodešel stejnou cestou jako tvůj ubohý starý otec?“ Pak se znovu rozplakala.

Mandlík vytáhl z kapsy své blůzy něco, co vypadalo jako plochá kouzelná hůlka s posuvným jezdcem vyrobená pro miniaturního mága, a řekl: „Díky tomuhle budu v bezpečí, mami! Poznám jsem tajemství, jak ovládat logaritmické pravítko! Mohu poručit sínosu, co má dělat, a kosínu jakbysmet, a dokonce

spočítat tečnu kvadratické křivky! No tak, mami, přestaň už plakat a pojď se mnou do stodoly. Musíš ji prostě vidět!“

Paní Štědrovková se dala velmi neochotně odtáhnout svým synem do velké otevřené stodoly, kterou si její syn zařídil jako dílnu podle vzoru té v Ovčím hřbetu, a v koutku duše se utěšovala dosti nesmyslnou nadějí, že si její syn oproti veškeré pravděpodobnosti našel děvče. Uvnitř stodoly se pak bezmocně zadívala na velký kovový kruh, který se táhl kolem stěn. Po kruhu se s bzukotem pohybovalo něco kovového, co vydávalo zvuk jako veverka v kleci a šířilo kolem sebe zápach kafru.

„Tady je, maminko. Není překrásná?“ zvolal Mandlík nadšeně. „Říkám jí Železná vrtilka!“

„Ale synku, co to vlastně je?“

Široce se usmál a odpověděl: „Je to to, čemu se říká pro-to-tyt, maminko. Když chceš být inženýrem, musíš mít pro-to-tyt.“

Matka se chabě usmála, ale Mandlomil se nedal zastavit. Slova se z něj řinula proudem.

„Jde o to, že než se pokusíš něco udělat, musíš mít nějakou představu, co chceš udělat. Jedna z knih, které jsem objevil v knihovně, byla o tom, jak se stát architektem. A ten člověk, který tu knihu napsal, tam říkal, že vždycky, než postavil nějaký velký dům, si nejdříve vyrobil malý model, aby zjistil, jak to bude fungovat. Psal, že to vypadá nešikovně a zbytečně, ale že postupovat pomalu a pečlivě je jediná cesta, jak se dá postupovat kupředu. A tak ji zkusím pomalu a pozoruju, co funguje a co ne. A abych se ti přiznal, jsem docela pyšný na to, co vidím. Nejdřív jsem udě-

lal kolej dřevěnou, ale pak jsem si řekl, že stroj, který chci vyrobit, bude velice těžký, takže jsem ten dřevěný kruh rozsekal na topení a vrátil se do kovárny.“

Paní Štědrovková se podívala na malý strojek, který běhal kolem a kolem po zemi stodoly, a řekla tónem někoho, kdo se opravdu ze všech sil pokouší věci pochopit: „Ééé... chlapče, ale co to *dělá*?“

„No, vzpomněl jsem si na tátovo vyprávění, jak pozoroval konvici s vařící vodou a všiml si, že poklička se s tlakem zvedá a padá, a řekl mi, že jednoho dne někdo vyrobí mnohem větší konvici, která bude zvedat mnohem víc než jen větší víko. A já si myslím, že vím, jak vyrobit tu správnou konev, mami.“

„A na co to bude dobré, chlapče?“ podívala se na něj matka vážně. Viděla, jak se oči jejího syna rozzářily, když jí odpověděl: „Na všechno, maminko. Na *všechno*.“

Paní Štědrovková, pořád ještě v mráčku mírného nepochopení, pozorovala, jak její syn rozvíjí velkou roli dost špinavého papíru.

„Tomuhle se říká modrák, maminko. Musíš mít plán. Na tom máš nakresleno, jak věci zapadají jedna do druhé.“

„A to je taky součást toho pro... pro toto typu?“

Mladík se zadíval do oddané tváře své matky a uvědomil si, že by asi bylo na místě poněkud obšírnější vysvětlení. Vzal ji za ruku a řekl: „Maminko, já vím, že pro tebe jsou to všechno jen čáry a kruhy, ale kdybys ty linky a kruhy a to všechno od sebe uměla odlišovat a číst, poznala bys, že je to obrázek stroje.“

Paní Štědrovková mu sevřela ruku a řekla: „A co myslíš, že bys s tím strojem mohl dělat, můj Mandlíku?“

A mladý Štědrovka se usmál a se šťastným výrazem odpověděl: „Měnit věci, které potřebují změnit, maminko.“

Paní Štědrovková syna chvílku upřeně pozorovala, pak, jak se zdálo, došla velmi neochotně k jakémusi rozhodnutí, takže řekla: „Tak tedy pojď se mnou, chlapče.“

Vedla ho nazpět do domu, kde jeden po druhém vylezli po žebříku na půdu. Tam ukázala synovi na masivní námořnickou bednu, pokrytou prachem.

„Tohle mi svěřil tvůj dědeček, Řekl, abych ti to dala, až si budu myslet, že to potřebuješ. Tady je klíč.“

Potěšilo ji, že po něm nechňapl, ale nejdříve si lodní kufr pečlivě prohlédl a teprve pak ho odemkl. Když zvedl víko, naplnilo se okolí třpytem zlata. „Tvůj děda byl nějakou dobu pirátem, pak se dal ale na víru a měl tak trochu strach a poslední slova, která mi řekl na smrtelné posteli, byla ‚Z toho mladíka jednoho dne něco bude, dej na má slova, Eliško, ale ať mě vezme čert, jestli vím co.‘“

Lidé z městečka byli zvyklí na kovové zvonění a rány, které vycházely z početných kováren, jimiž byl zdejší kraj proslulý. Jak se ale zdálo, tak i když si mladý Štědrovka pořídil vlastní kovárnu, nehodlal se věnovat kovářskému řemeslu, možná kvůli tomu ošklivému způsobu, jímž mistr Štědrovka starší opustil tak náhle tento svět. Okolní kováři si rychle zvykli vyrábět záhadné předměty, které jim mladý pan Štědrovka vždycky velmi pečlivě nakreslil. Nikdy jim neřekl, co vlastně vyrábí, ale protože vydělávali spoustu peněz, bylo jim to jedno.

Zpráva o jeho dědictví se samozřejmě rychle roznesla – zlato si vždycky nějak najde cestu, jak se dostat na světlo – a místní obyvatelé se rozpačitě škralbali na hlavách. Jejich hlavní myšlenka byla nakonec vyslovena nejstarším obyvatelem, který pravidelně sedával na lavici před hospodou. „No to mě teda poser! Ten mládenec má to štěstí, že zdědí majlant ve zlatě, a teďkom ho mění na hromadu starýho železa!“

Zasmál se a s ním i všichni ostatní, ale přesto nepřestávali pozorovat mladého Mandlomila Štědrovku, jak vchází do proutěných vrat staré, téměř zpustlé stodoly, která byla za jeho nepřítomnosti vždycky zamčená na dva velké zámky.

Štědrovka si najal dva šikovné místní mládence, kteří mu pomáhali s výrobou a přesunem některých věcí. Během času byla stodola doplněna několika dalšími kůlnami. Pak najal další pomocníky a zvonění kladiv bylo slyšet celý den, den za dnem. A do místních kruhů pomalu prosakovaly kousky informací.

Ten mladík očividně vyrobil pumpu, zajímavou pumpu, která dokázala vyhnat vodu velmi vysoko. A pak všechno vyhodil a řekl něco jako: „Budeme spíš potřebovat ocel než železo.“

Vyprávělo se o štosech papírů rozložených po stolech, protože mladý Štědrovka vymýšlel úžasnou „věcičku“, jak tomu říkal. Je třeba říci, že tu a tam došlo ve stodole k výbuchu, a pak se lidé doslechli o tom, čemu mládenci říkali „Úkryt“. Bylo to takové užitečné místečko, kam mohli skočit při několika příležitostech, když došlo k nějaké té... nehodě. A pak se začal ozývat neznámý, rytmický zvuk, takové nějaké domácké odfukování. Byl to vážně příjemný zvuk,

téměř hypnotický, což bylo zvláštní, protože ten mechanický výtvar, který byl jeho původcem, zněl mnohem živěji, než by od něj člověk čekal.

Místní populace si všimla, že oba hlavní spolupracovníci pana Štědrovky, neboli Štědrovky „Trhlýho železa“, jak mu někteří začali říkat, se poněkud změnili, byli dospělejší a sebevědomější, mladí muži – ministranti tajemné věci za dveřmi stodoly. A žádné množství úplatků v podobě piva nebo vstřícných žen v místní hospodě by je nesvedlo k prozrazení vzácných tajemství stodoly*. Považovali se teď za zkušené mistry ohnivé výhně.

Pak tady byly samozřejmě ty slunečné dny, kdy mladý Štědrovka a jeho družina kopali na poli vedle stodoly dlouhé rýhy a vyplňovali je kovem, zatímco výheň hučela dnem i nocí, a všichni vrtěli hlavami a říkali: „Bláznovství.“ A tak to pokračovalo, zdánlivě do nekonečna, dokud to nebylo hotovo a bušení a zvonění a tavení kovů přestalo. Pak asistenti pana Štědrovky roztáhli dokořán dvojité proutěná vrata stodoly a naplnili svět kouřem.

V téhle části Sto Lat se toho dělo velmi málo, takže tohle stačilo, aby se sem začali sbíhat lidé ze všech stran. Většina z nich dorazila včas, aby viděla, že se k nim se sykotem a hukotem *něco* blíží, že to má kola, která se rychle otáčejí, a jakési tyče, které se pohy-

* Pozn. aut.: *Na toto téma padla řada kluzkých poznámek, ale ke zklamání místních ještě neproudaných děvčat se zdálo, že „Trhlý železo“ Štědrovka a jeho muži našli něco mnohem zajímavějšího, než jsou ženy, a očividně to bylo vyrobeno z oceli.*

bují sem a tam a vynořují se z oblaků kouře a bílé páry, a jako vrchol toho všeho, jako bůh ohně a dýmu, nahoře seděl Mandlomil Štědrovka, s tváří staženou soustředěním. Bylo do jisté míry uklidňující, že to *cosi* má očividně pod kontrolou nějaký člověk – i když někteří z bystřejších přihlížejících by mohli namítnout: „No a co? To lžíci taky.“ Když ale kouřící, hučící, poskakující obluda s otáčejícími se koly a pohybuujícími se tyčemi opustila stodolu a vyrazila po kovových pásech přes pole, většina přihlížejících se připravila k útěku. A náhodní přihlížející, kteří se teď změnilí v náhodně prchající, v některých případech dokonce v náhodně po sobě šlapající, s nadávkami mizeli do všech stran. S výjimkou, samozřejmě, všech místních kluků bez ohledu na věk, kteří se s vykulenými očima ve velké skupině hnali za chřestící obludou, a každý z nich si v té chvíli přísahal, že jednoho dne bude i *on* kapitánem toho děsivého, zhoubného stroje, to je na každý pád jisté! Bude princem páry! Pánem jisker! Kočím ječících blesků!

Jakmile se stroj ocitl venku, kouř, konečně osvobozený, vylétl ze stodoly a cílevědomě se pustil směrem k největšímu městu světa. Zpočátku se pohyboval pomalu, ale postupně nabíral na rychlosti.

Později toho dne, po několika triumfálních přejezdech po krátkých kolejích na přilehlém poli, se pan Štědrovka a jeho pomocníci sesedli.

„Waldo, Davide, dochází mi prachy,“ oznámil jim. „Řekněte svým matkám, ať vám sbalí pár osobních věcí, namažou nějaký ten chleba, a vy připravte k ně. Vezmeme Železnou vrtilku do Ankh-Morporku. Slyšel jsem, že je to místo, kde se věci hýbou.“

Samozřejmě, že se lord Vetinari, tyran ankh-morporský, občas setkával s lady Margolottou, guvernérkou Überwaldu. Proč by neměl? Konec konců, on se v Koumském údolí příležitostně setkával i s Diamantovým králem trollů a v jeskyních *pod* Überwaldem i s Dolním králem trpaslíků, Rydzikem Rydziksso-nem. To je, jak každý ví, politika.

Ano, politika. Ten zvláštní tmel, který spojuje podivným způsobem svět, aby neupadl do válek. V minulosti už bylo mnoho válek, příliš mnoho, ale jak každý školák ví, nebo alespoň věděl v těch dnech, kdy školáci četli i něco náročnějšího než jen přebaly křupek, nebylo to dlouho, co *málem* došlo k opravdu děsivé válce, poslední válce v Koumském údolí. Nakonec to dopadlo tak, že trpaslíci a trollové uzavřeli ne tak docela mír, ale jakési příměří z rozumu, ze kterého by se mohl mír vyvinout. Došlo na potřásání rukou, rukou *důležitých* a potřásání silné, a tak se zrodila naděje, i když křehká jako myšlenka.

Samozřejmě bylo dobře, pomyslel si lord Vetinari, zatímco kočár se skřípěním pokračoval k Überwaldu, že v růžovém mráčku, který se rozšířil po uzavření proslulé Dohody o Smíru z Koumského okolí, byli nakonec i skřeti uznáni za inteligentní bytosti. Ostatní se k nim začali chovat jako k bratrům, i když ne vždycky jako k bratrům vlastním. Přemýšlel, že zvenčí by se to mohlo jevit tak, že je svět v míru, což je ale bohužel stav, který nakonec téměř vždycky skončí válkou.

Zamrkal, když kočár narazil na další velkou nerovnost na cestě. Dal si sedadla v kočáře vybavit

zvláštními polštáři, ale prostě a jednoduše řečeno, nic nemohlo změnit cestu do Überwaldu v něco jiného než v utrpení zvyšované každým výmolem, což vedlo k fundamentálnímu nepohodlí i toho nejotrlejšího cestovatele. Cesta ubývala velmi pomalu, i když zastávky u semaforových věží podél cesty umožňovaly jeho sekretáři, Važuzlovi, získat denní křížovku, bez jejíhož vyluštění považoval Lord Vetinari den za nekompletní.

Zvenčí se ozvala rána.

„Pro boží rány! Copak musíme vážně vjet do každého výmolu, který je na cestě, Važuzle?“

„Omlouvám se, pane, ale jak se zdá, tak Její Milost pořád ještě nedokáže kontrolovat bandity kolem Trikleského průsmyku. Pořádá na ně často lovecké výpravy, tohle je jedna z nejbezpečnějších cest, ale vidíte sám.“

Zvenčí se ozval výkřik, následovaný dalšími ranami. Vetinari sfoukl svou cestovní lampičku, v jejímž světle si četl, těsně předtím, než jakýsi divoce vyhlížející jedinec opřel o sklo okna hrot střely nataženého samostřílu. Uvnitř kočáru byla tma, ale to lumpovi nebránilo, aby nevykřikl: „Vy tam, koukejte všichni vylízt a vemte si s sebou všechny cennosti, jinak to s váma dopadne špatně, jasný? A žádný triky! My jsme vrazi!“

Vetinari mezitím klidně odložil knihu, kterou si četl, povzdechl si a řekl Važuzlovi: „Jak se zdá, Važuzle, tak nás *přepadli vrazi*. No, není to ... hezké?“

Važuzlovi se po tváři mihl slabý úsměv. „No a jak, opravdu milé, sire. Vy jste se vždycky rád setkával s vrahy. Nebudu se vám plést do cesty, pane.“

Vetinari si přitáhl plášť blíže k tělu, vystoupil z kočáru a řekl: „Není tady žádný důvod k násilí, gentlemani. Dám vám všechno, co mám...“

A o necelé dvě minuty později nastoupilo jeho lordstvo nazpět do kočáru a dalo signál kočímu, aby pokračoval v cestě, jako kdyby se nic nestalo.

Po nějaké chvíli řekl Važuzel, hnáný nepřekonatelnou zvědavostí: „Co se stalo tentokrát, můj pane? Vůbec nic jsem neslyšel.“

Lord Vetinari, sedící vedle něj, odpověděl: „To oni taky ne, Važuzle. To oni taky ne. Na mou duši, takové zbytečné plýtvání! Jednoho by zajímalo, proč se ti muži nenaučí číst. Pak by poznali můj erb na dvířkách kočáru, a to by je třeba osvítilo!“

Když se kočár znovu rozjel rychlostí, která by se dala nazvat *nevyzpytatelnou*, a po krátkém zamyšlení řekl Važuzel: „Jenže váš erb, sire, je černý na černém pozadí, a máme velmi temnou noc.“

„Hm, vlastně ano, Važuzle,“ odpověděl lord Vetinari s výrazem, který by se dal v jeho případě považovat za úsměv. „A víte, že to mě vůbec nenapadlo?“

Na hradě lady Margolotty bylo něco osudového. Když se obrovská dřevěná vrata otevřela, zaskřípěl každý dveřní závěs v celém hradě. Konec konců existuje přece něco, čemu se říká sociálně přijatelné prostředí. Každý jistě pochopí, že jen velmi podivný upír by žil v hradě, který by v případě potřeby na povel neskřípal, nesténal a temně nehučel. Igorové by to nepřipustili – a právě v téhle chvíli vítal Vetinariho a jeho sekretáře místní Igor a vedl je do vstupní haly podobné šeré jeskyni, z jejíhož stropu visely v hus-

tých provazcích pavučiny. A vstupující měl pocit, ale opravdu jen velmi neurčitý a vzdálený, že tam kdesi hluboko v hradních sklepeních něco křičí.

Ale na druhé straně, přemítal Vetinari, je tady úžasná dáma, která přiměla upíry chápat, že vracet se z hrobu tak často, až se jim z toho točí hlava, je velmi hloupé, a nějak je přesvědčila, že by měli své noční aktivity nějakým způsobem sladit a upravit. A kromě toho, to ona přivezla do Überwaldu kávu, a tím, jak se ukázalo, očividně nahradila jednu nepřekonatelnou vášeň nepřekonatelnou vášní jinou.

Lady Margolotta nepatřila k lidem, kteří by chodili kolem horké kaše, naopak, byla známá tím, že mířila vždycky přímo k jádru věci. A stejným způsobem vedla i rozhovor, k němuž došlo o několik dnů později po opulentní večeři. „Jsou to krakové. Ano, zase ti krakové, Havelocku, že? Po celé té době! A skutečně, je to ještě horší, přesně, jak jste to vy, můj drahý, prorokoval. Jak jste to mohl předvídat?“

„Víte, madam, stejnou otázku mi položil Diamantový král trollů, ale jediné, co vám k tomu mohu říci, je, že se to ukrývá v nevyčerpatelných hlubinách myslících tvorů. Krátce řečeno, všichni najednou spokojení být nemohou. Mohla byste si myslet, že veškerá ta výzdoba, ohňostroje, oslavy a potřásání rukou, k nimž v Koumském údolí došlo, to skutečně ukončily. Já osobně jsem to ale považoval za pouhou mezihru. Krátce a dobře, Margolotto, mír je něco, co udržujete, zatímco se připravujete na příští válku. Je nemožné uspokojit *každého*, a dvakrát tak nemožné potěšit *všechny* trpaslíky. Víte, když hovořím s Diamantovým králem trollů, je mluvčím trollů, hovoří

za všechny trolly. Bez ohledu na to, jak jsou citliví, když dojde na politiku, nechávají to všechno na něm.

Pak tady máme, na druhé straně vás, drahá dámo, a vy mluvíte za všechny své... celou vaši skupinu v Bjonku* a většina dohod, které s vámi uzavřeme, je... hm... docela uspokojivá.

Jenže trpaslíci, to je malér. Přesně ve chvíli, kdy si myslíte, že mluvíte s vůdcem trpaslíků, vyloupne se odněkud z okolní krajiny krak s nepřičetným pohledem, a najednou je všechno jinak, všechny dohody jsou anulované a ztracené a není tady nic, čemu by se dalo věřit! Jak samozřejmě víte, ‚král‘ – trpaslíci mu říkají *dezka-knik*** – existuje v každém dole na Ploše. Jak má člověk jednat s takovými tvory? Každý trpaslík je svým vlastním vnitřním tyranem.“

„No,“ odpověděla lady Margolotta, „za takových okolností si Rydzik Rydziksson vede ještě velmi dobře a my, v Horním Überwaldu...,“ lady Margolotta teď skoro šeptala, „se stavíme *zásadně* na stranu pokroku. Ale ano, máte pravdu, také bych ráda věděla, jak to pro jednou udělat, aby se člověk zavděčil všem.“

Jeho lordstvo opatrně odložilo svou sklenku a řeklo: „To, želbohům, není nikdy možné úplně. Hvězdy se mění, lidé se mění a jediné, co můžeme udělat, je, že opatrně a s promyšleným odhodláním napomůžeme budoucnosti, tedy tomu, aby si svět udržel mír, i kdyby to znamenalo uložit některé z nejhorších hrozeb předčasně do hrobu.“

* Pozn. aut.: *Vyslov Bžunk.*

** Pozn. aut.: *Doslovný překlad: Hlavní důlní inženýr.*

I když musím říci, že inteligence a opatrné zkoumání záležitostí, které před nás klade svět, dává tušit, že Dolní král – s nímž jsem se podle protokolu před svou cestou sem spojil – právě teď připravuje nějaký plán, a až svou hru začne, uděláme všechno, co bude v našich silách, abychom ho podpořili. Do budoucna připravuje opravdu velkou hru. Věří, že nadešel správný čas, zvláště proto, že jak se všeobecně ví, stal se Ankh-Morpork sídlem největší trpasličí komunity na světě.“

„Jenže já si myslím, že jeho lidé si na novoty nijak zvlášť nepotrpí. A musím připustit, že chápu proč. Když se člověk snaží udržet světový mír, je pokrok dost na obtíž. Tak... nepředvídatelný. Mohu vám, Havelocku, připomenout, že před mnoha a mnoha lety efebský filosof vyrobil stroj, který byl nesmírně silný, až děsivě silný? Jestliže se těm lidem opravdu podařilo postavit stroj, který pohání pára, mohla by se naprosto změnit celá podstata života. Nedělá vám to starosti? Jak můžeme řídit budoucnost, když jeden pitomec dokáže vyrobit stroj, který může změnit všechno?“

Lord Vetinari nechal stéct do své sklenky poslední kapku brandy a řekl skoro vesele: „Madam, jen hlupák by se pokusil zastavit pokrok lidských zástupů. *Vox populi, vox deorum*, usměrňovaný samozřejmě nenápadně moudrým princem. Takže můj názor je, že jestliže nadešel čas, aby se objevil parní stroj, parní stroj se objeví.“

„A co si myslíš, že děláš, trpaslíku?“

Mladý Magnus Magnusson si nejdřív nevšímal

staršího trpaslíka, jehož tvář, nebo alespoň to, co z ní bylo vidět, byla neobyčejně mrzoutská. Byl to očividně trpaslík, který nikdy nebyl mladý. Magnus pokrčil rameny a odpověděl: „Bez urážky, ctihodný, ale myslím, že dělám jen to, že jdu kolem a starám se o své, a doufám, že se ostatní budou taky starat o své. Je v tom snad zakopaná nějaká krysa?“*

Říká se, že mírná odpověď i bouři odvrací, ale tohle rčení se zakládá především na naději, a jak se ukázalo, zdaleka neplatí všeobecně. I mile řečená, úmyslně mírná odpověď může ve skutečnosti přivést nesprávnou osobu do stavu zuřivosti, pokud cítí spravedlivé rozhořčení, a přesně to starý trpaslík právě cítil.

„Proč máš helmu nasazenou obráceně, mladý trpaslíku?“

Magnus byl klidný trpaslík a právě teď udělal zcela chybnou věc – pokusil se na to jít s logikou.

„Tedy, ctihodný, mám na ní svůj odznak stopaře, víte? Stopování? Venku, na čerstvém vzduchu? Nedělám neplechý a výtržnosti, ale poctivě sloužím našemu společenstvu.“

Nezdálo se, že by tenhle projev plný dobrých činů a úmyslů udělal Magnusovi nějaké přátele, a jeho šestý smysl mu začal rychle a neodbytně signalizovat nebezpečí. Starý trpaslík na něj byl opravdu velmi rozzlobený a během jejich krátké výměny názorů se kolem nich shromáždilo několik dalších trpaslíků

* Pozn aut.: *Člověk by na tomhle místě nejspíše řekl: „Je v tom snad zakopaný nějaký pes?“*, ale trpaslík, pochopitelně, se psy přijde do styku jen velmi výjimečně.

a dívali se na Magnuse, jako by zvažovali, jak silný je to protivník.

Bylo to poprvé, kdy Magnus navštívil sám dvojměstí Bjonk-Schmaltzberg, a takové přivítání rozhodně nečekal. Tihle trpaslíci nevypadali jako ti, s nimiž vyrostl v ulici U melasového dolu, a tak začal ustupovat a pokoušel se spěšně vysvětlit: „Přišel jsem sem pozdravit svoji babičku, víte, jestli vám to teda nevadí, ona se v poslední době necítí zrovna nejlíp, a tak jsem sem dorazil celý ten kus až z Ankh-Morporku. Stopoval jsem povozy a nocoval jsem po senících a stodolách. Je to fakt dlouhá cesta –“

A pak se to najednou semlelo.

Magnus byl skvělý běžec a dokonale zapadal do ankh-morporské Krysí smečky,* a když teď prchal ze všech sil, pokoušel se přijít na to, co udělal špatně. Vždyť mu trvalo celou věčnost, než se do Überwaldu dostal, a byl přece trpaslík a oni byli trpaslíci...

Pak si vzpomněl, že doma četl v novinách něco

* Pozn. aut.: *Stopovací skupina pro trpaslíky, trolly i lidi vznikla na popud lorda Vetinariho nedlouho po tom, co byla podepsána Dohoda o Smíru z Koumského údolí. Chtěl tak umožnit mladým ze tří největších tvaristických skupin sejít se v naději, že se naučí dohromady vycházet. Bylo jen přirozené, že když se mladí takhle sešli, nepostavili se jeden proti druhému, ale spojili síly proti skutečnému společnému nepříteli, tedy například proti svým rodičům, učitelům a dalším různým autoritám, které byly tak zastaralé. A do jisté míry to k všeobecnému úžasu fungovalo, ale to byl Ankh-Morpork, že? Nikdo se prakticky nestaral, jak vypadáte, i když se prakticky každý zajímal, kolik máte peněz.*

o tom, že pořád ještě existuje několik trpasličích společenstev, která odmítala mít cokoliv společného s organizacemi, v nichž byli i trollové, tradiční a vrození nepřátelé. No, v Krysí smečce byli skutečně i trollové a byli to všechno dobří hoši, i když, s dovolením, trochu pomalejší, ale on občas s některým z nich zašel na čaj a obráceně. Teprve teď si vybavoval, jak se občas stávalo, že se staří trollové nebo staří trpaslíci rozčilovali jen kvůli tomu, že by se z nich měli po stovkách let, kdy se navzájem zabíjeli, najednou jen proto, že si někde někdo podal ruce, stát přátelé.

Magnus vždycky chápal, že je Dolní město Dolního krále temné místo, a to bylo pro trpaslíky dobré, protože trpaslíci a temnota spolu vždycky skvěle vycházeli, ale tady najednou cítil temnotu mnohem hlubší. Zdálo se, že v tomhle okamžiku zkoušky tady nemá jediného přítele s výjimkou své babičky, a zatím to vypadalo, že mezi ním a opačným konce města, kde žila, leží celé moře trablů.

Začínal už být zadýchaný, ale stále ještě za sebou slyšel zvuky pronásledovatelů, přestože už opouštěl hlubší chodby a tunely a mířil ven z podzemního města Schmaltzbergu. Uvědomoval si, že se bude muset vrátit jindy... nebo jinak.

V okamžiku, kdy se na chvíli zastavil, aby chytil dech, vskočil mu do cesty se zlomyslným výrazem ve tváři strážce od městské brány.

„A kampak to máme namířeno v takovém spěchu, pane Ankh-Morporku? Zpátky na světlo, za svými trollími kamarádky, hm?“

Strážného halapartna podrazila Magnusovi nohy a kopání začalo znovu a ještě horší. Magnus se odku-

lil stranou, aby se mu vyhnul, a v jakémsi reflexivním záblesku mysli vykřikl: „Tak nechce, abychom na něj mysleli, ale chce, abychom mysleli!“

Zasténal, vyplivl zub a všiml si, že se k němu blíží další trpaslík. K svému zoufalství viděl, že nově příchozí je středního věku a vypadá dost zámožně, což znamenalo, že tady žádnou pomoc čekat nemůže. Jenže namísto toho, aby si do něj příchozí trpaslík také kopl, vykřikl hlasem, který zněl jako údery kladivem: „Poslyš, mladý trpaslíku, nikdy se nesmíš dát takhle přistihnout, musíš být neustále ve střehu...“

Nově příchozí pak s příkladnou divokostí a více než nezbytnou dávkou násilí srazil strážného k zemi, a zatímco se sténající strážný svíjel na zemi, zvedl Magnuse na nohy. „No, vy tedy umíte utíkat, mladíku, mnohem lépe než většina trpaslíků, které znám, ale mládenec jako ty by měl vědět, že ankh-morporští trpaslíci jsou momentálně v pramalé oblibě, rozhodně ve zdejších okolí. Abych ti řekl pravdu, sám z nich nejsem nijak odvázaný, ale když už má dojít k boji, musí to být boj poctivý.“

Při těch slovech znovu silně kopl ležícího strážného a řekl: „Jmenuju se Mnohobij Mnohobijson. Poslyš, mládenče, až příště půjdeš zase navštívit svou babičku a budeš se při tom chtít vyšvihnout jako Ankh-Morporčan, poříd' si k tomu mikrozbroj. Musím říci, že se hluboce stydím za to, jak ošklivě mí spoluobčané trpaslíci zacházejí s někým jen proto, co má na sobě.“ A na potvrzení svého tvrzení uštědřil ležícímu strážnému další poctivý kopanec.

„Vážně ti musím přiznat, chlapče, že jsem v životě neviděl trpaslíka, který by běžel tak rychle jako ty!

Přísahám, běhat tedy dovedeš, ale možná že teď nastal čas naučit se, jak se ukrývat.“

Magnus se oprášil, upřel oči na svého zachránce a prohlásil: „Mnohobij Mnohobijson! Ale vždyť vy jste legenda!“ Pak o krok ustoupil a pokračoval: „Četl jsem o vás! Stal jste se krakem, protože nemáte rád Ankh-Morpork!“

„No, možná, že nemám, mladý trpaslíku, ale rozhodně nesouhlasím se zabíjením v temnotách, jak to dělají ti hlubinní prevíti a vrtmáři. Já mám rád pocitový boj.“

Při těch slovech kopl Mnohobij Mnohobijson ležícího muže ještě jednou svou obrovskou, železem okovanou botou.

A jeden z nejznámějších a nejrespektovanějších trpaslíků na světě natáhl ruku k mladému Magnusovi a řekl: „No, nechť tě tvůj talent dovede do bezpečí. Jak jsi řekl, Tak nechce, abychom na něj mysleli, ale nezapomeň, že chce, abychom mysleli, a možná, že budeš mít nějaký ten nápad, co se týče oblečení, až se zase vrátíš, abys navštívil svou babičku. A kromě toho, třeba by se jí ankh-morporská móda nelíbila, co ty víš? Rád jsem vás poznal, pane Rychlý, a teď už konečně odsud uklid' svůj bolavý zadek – příště bych nemusel být nablízku.“

Daleko odsud, posměrně od Überwaldu, se sir Jindřich Král věnoval každodennímu zaměstnání. Byl všeobecně známý jako Král Zlaté řeky, kvůli bohatství, k němuž přišel díky tomu, že strkal nos do věcí jiných lidí. Jindřich byl obvykle bodrý muž s dobrým trávením, ale dnes ne. Byl to také milující man-

žel, více méně pod pantoflem své ženy Efekty, ale, želbohům, dnes ne. A Jindřich byl i dobrý zaměstnavatel, ale ani to dnes nebyl, protože ho strašlivě trápilo zažívání, a to kvůli platýsovi, s nímž se setkal včera u večeře. Nelíbil se mu, už když ho viděl na talíři, protože platýs je ryba, která má sklony na vás zírat vyčítavým pohledem, a Jindřicha několik posledních hodin pronásledovaly neodbytné představy, jak si ta zatracená ryba prohlíží jeho vnitřnosti.

Problém je v tom, pomyslel si, že si Efeka pořád ještě pamatuje ty staré dobré časy, kdy byli chudí jako kostelní myši, a proto pečlivě a opatrně hospodařili s penězi, a takový zvyk se vás jen tak nepustí, stejně jako nedobře strávená ryba, která teď plula někde v oblasti Jindřichova břicha a hrozila, že popluje dál, a to čím dál tím rychleji. Bohužel, Jindřich byl vychován tak, že snědl všechno, co dostal na talíř, a to znamenalo nejen cokoliv, ale doslova *všechno*. Když nakonec vyšel ze záchoda, kde si představoval, jak si ta zatracená ryba prohlíží jeho střeva, zatáhl za řetízek tak prudce, že ho utřhl, a to způsobilo, že jeho žena, které občas říkal Vévodkyně, mu řekla své. A protože jedna slova vedou k dalším slovům, vbrzku sem a tam poletovala ošklivá, pichlavá a jedovatá slovíčka, která by byl Jindřich, kdyby to ovšem bylo možné, nacpal do chřtánu té rybě, která to všechno začala. Ale místo toho si Jindřich a jeho žena užili to, čemu celé manželství říkali quirmská hodinka. Je třeba říci, že Efi, která se narodila v sousední stoce, hned vedle té, kde tehdy žila Jindřichova rodina, byla stejně dobrá, ne-li lepší než on, zvláště když se vyzbrojila drahým a ozdobným džbánem.

Efi měla hlas, který by v některých chvílích dokázal vyloudit červeň i na tváři pouličního prodavače. Nazvala Jindřicha „Králem sraček“, a způsobila, že udělal něco, co nikdy udělat nechtěl, totiž že v hněvu pozvedl ruku, hlavně proto, že džbán, kterým mávala, byl opravdu dost těžký*.

Samozřejmě, že to rychle vyvanulo, vždycky se to urovnalo rychle a srdečná rodinná harmonie vklouzla zpět na své obvyklé místo. Přesto ale sir Jindřich uvažoval o svém podniku a vrčel při tom jako starý lev. *Král sraček*, no ano, ale to díky němu byly ulice čisté, tedy rozhodně a nepopíratelně mnohem čistší, než byly předtím, než se vynořila takzvaná dynastie Jindřicha Krále. Přecházel sem a tam a uvažoval, že celý jeho podnik je založen na tom, že se stará o všechny ty nepředstavitelné věci, které chtějí lidé nechat za sebou. A to znamenalo, že u stolu lepší společnosti pro něj nebylo místo. No ano, byl sice *sir* Jindřich, ale věděl, že Efi by si ze všeho nejvíc přála, aby celý ten páchnoucí podnik nechali daleko za sebou.

„Konec konců,“ prohlásila, „jsi bohatej jako Kresosot, co si budeme povídat. Nemůžeš si najít nějakou jinou práci? Něco, co lidi doopravdy chtějí – a ne jenom potřebujou?“

Všeobecně řečeno, ve filosofii Jindřich nebyl nijak silný. Byl pyšný na to, čeho dosáhl, ale jedna jeho malá částička souhlasila s Efektou. Rozhodně muse-

* Pozn. aut.: *Kromě toho pocházel z dynastie McSweeney, a byl tedy děsivě drahý. I když je pravda, že když se pak díval na střepy, které se rozlétly po podlaze, pomyslel si, že ty už tak draze nevypadají.*

lo existovat něco, co by bylo lepší, než sbírat „čisté bílé“* nebo se neustále starat, aby ty nespolehlivé odpadní jímký města nepřetekly. Někdo to samozřejmě dělat musel, a navíc Jindřich to nedělal osobně, už celé roky ne, protože platil celou armádu odkalníků a žumponorů a teď už i skřetů, kteří všechnu tu špinavou práci dělali. Ale přesto bylo jasné, že teď by potřeboval nějaké zaměstnání, které by bylo vhodné pro skutečného muže, a přitom nebylo opovržením hodné.

Poněkud nepřítomně dal padáka svému současnému právníkovi, trpaslíkovi, kterého přistihl, jak strká své ošklivé malé prstíky do Jindřichovy pokladny, a podařilo se mu to udělat, aniž by toho malého hajzlíka srazil ze schodů své kanceláře.

Nezvykle sklíčený Jindřich dál chodil bez cíle sem a tam a snažil se uklidnit své rozbouřené nervy. Když došel na hranice svých pozemků, nasál vzduch tak silně, jak se jen odvážil. Od Středu vál silný vítr. Jindřich se postavil tak, aby mu narážel přímo do tváře, a najednou zachytil svůdný pach plný tajemné, dráždivé cílevědomosti, mužný odér, který jako by věděl, co chce, a sliboval ho přenést na neznámá místa, krátce a jednoduše – vůni plnou *příslibu*.

Vztah mezi Vlahošem von Rosretem a Krasomilou Adorátou Srdénkovou byl pevný a šťastný, s velkou pravděpodobností i proto, že se často poměrně

* Pozn. aut.: *Terminus technicus, kterým se označuje psí lejno, tolik ceněné v koželužnách. Čím světlejší, tím cennější.*

dlouho neviděli. Protože ona se s plným nasazením věnovala řízení Velké linky a on se musel starat o banku, poštovní úřad a o mincovnu. Bez ohledu na to, co si *myslel* lord Vetinari, *musel* Vlahoš v oněch úřadech odvést hodně poctivé práce, a ta podle jeho přesvědčení spočívala v tom, že je všechny musel udržet pohromadě a v chodu. Věci fungovaly, přesněji řečeno zatím fungovaly velmi dobře, ale Vlahoš předpokládal, že je to díky tomu, že je neustále k mání v bance, mincovně i na poštovním úřadě, a podle potřeby vystupuje jako šéf banky, šéf pošty a šéf mincovny.

Hovořil s lidmi, povídal si s nimi o jejich práci, zajímal se, jak se mají jejich manželé, ženy a děti, a pečlivě se naučil a zapamatoval si jména všech rodinných příslušníků lidí, s nimiž mluvil. Byl to dar, úžasný dar, a byl úžasně působivý. Vy se zajímáte o každého a oni se pak zajímají o svou práci a bylo životně důležité, aby byl pořád přítomen a udržoval hladinu téhle magie na správné úrovni.

Co se týkalo Krasomily Adoráty, klikačky, neboli semaforové linky, měla v krvi, bylo to její dědictví a běda tomu, kdo by se pokusil vstoupit mezi ni a semafor*, i kdyby to *byl* její manžel.

Celý ten systém pracoval tak dobře jako oni, a pro-

* Pozn. aut.: *Pokud by to ovšem nebyl golem. Během onoho temného období, kdy si jejich rodinnou semaforovou společnost přivlastnili obchodníci, vložila Krasomila svou energii do boje za emancipaci golemů. Pořád se ještě angažovala ve Společnosti golemů, ale s potěšením zjišťovala, že se situace v Ankh-Morporku rychle mění, takže v poslední době už golemové spokojeně věřili sami sobě.*

to si mohli dovolit Křížemkráže, butlera, a s ním i paní Křížemkrážovou*. Jejich dům na ulici Vodní brázdy měl dokonce i zahradníka, který se tak nějak objevil s pozemkem. Křehulka** byl i poměrně zručný kutil, a k tomu ještě velmi hovorný, přestože mu Vlahoš nerozuměl prakticky jediné slovo. Křehulka pocházel odněkud z Hrabství, a když mluvil, používal teoreticky běžnou hovorovou morporštinu, ale z větší části ji suploval slabikou „ehm“, která se důrazně prosazovala v každém rozhovoru. Ve své boudě na dolním konci zahrady vyráběl cider, k čemuž využíval jabloně, o které se bývalý majitel pečlivě staral. Abychom už řekli všechno, myl i okna, a s pomocí obrovské bedny plné všech možných druhů kladiv, pil, vrtaček, šroubováků a dlát, pytlíků s hřebíky a šrouby a dalších předmětů, které Vlahoš vůbec neznal, a ani si to nepřál, zjednodušoval Vlahošovi život. Díky tomu byl Křehulka pravděpodobně nejbohatším kutilem v celém širém okolí.

Vlahoš von Rosret jednou opravdu tvrdě pracoval, ale rozhodně v práci nedokázal najít žádnou budoucnost, i když ji miloval a dokázal u ní setrvat celé hodiny, pochopitelně za předpokladu, že ji dělali ostatní lidé. Bylo očividné, že někteří z nich to dělají

* Pozn. aut.: *Krasomila Adoráta byla, jak sama věděla, velmi špatnou kuchařkou, hlavně proto, že byla přesvědčená, že pro každou ženu, která má v hlavě alespoň polovinu mozku, je vaření plýtvání časem, a protože Vlahoš měl podobný názor na fyzickou práci, zdálo se, že tohle uspořádání vyhovuje všem.*

** Pozn. aut.: *Kupodivu to bylo jeho jediné jméno.*

rádi, a tak jen pokrčil rameny a byl šťastný, že je Křehulka šťastný, že je pomocník, zatímco Vlahoš je šťastný, že nemusí zvedat nic těžšího, než je sklenice. Konec konců, jeho práce nebyla vidět a spočívala především ve slovech, která naštěstí nic neváží a nepotřebují promazávat. Sloužila mu kdysi v jeho kariéře podvodníka a teď, když je používal ve prospěch společnosti, měl jistý pocit ctihodnosti.

Mezi bankéřem a zlodějem byl rozdíl, opravdu, a i když byl jen velmi, velmi malý, Vlahoš cítil, že by měl zdůrazňovat jeho existenci. Kromě toho ho lord Vetinari neustále sledoval.

Jednoduše řečeno, všichni byli spokojení, Vlahoš chodil do práce v dokonale čistých šatech a s velmi čistými myšlenkami.

Když se ve své soukromé koupelně* umyl a oblékl do řečeného oblečení, vydal se Vlahoš za svou ženou. Cestou si několikrát procvičil úsměv a výraz veselé spokojenosti. U Krasomily Adoráty** člověk nikdy nevěděl. Mohla být dost nenaložená. Konec konců, vedla v poslední době celý systém klikaček.

Měla také ráda skřety, a proto jich několik žilo za dřevěnými obklady v domě a další skupinka na střeše. Páchli, ale když jste si jednou na ten šok zvykli, nebyl zápach tak hrozný. Vyrovnávalo se to tím, že si skřeti uložili semaforey do svých vychrtlých srdcí

* Pozn. aut.: *Oddělené koupelny jsou každopádně klíčem ke šťastnému manželství.*

** Pozn. aut.: *„Bodliny,“ jak jí říkal pyšný manžel. Její bratr jí říkal „Vrahoun“, ale myslel to v tom dobrém slova smyslu.*

jednou provždy. Převody a páky je fascinovaly. Vlahoš věděl, že se skřeti povětšinou ukrývají v jeskyních a na jiných nezdravých místech, o něž lidé nestojí, ale teď najednou, když se s nimi začalo zacházet jako s lidmi, našli si svůj živel, a to byly výšky. Dokázali vyšplhat na semaforovou věž rychleji, než dokázal jakýkoliv člověk běžet, a kovové chřestění, pohyb signalizačních ramen a neúnavně běžící zařízení semaforů je dokonale okouzlo.

Už teď, a to byli ve městě jen několik měsíců, zvedli skřeti výkonnost semaforů vedoucích přes Stoské pláne trojnásobně. Byli to tvorové temnot, ale jejich vnímání světla bylo úžasné. Tam na střeše žila celá *záštoplň** skřetů, ale pokud jste chtěli, aby vaše semaforey vysílaly co nejrychleji, pak jste ten termín nepoužívali nahlas. Temné živly z pohádek a pověstí konečně našly své místo ve společnosti. Jediné, co k tomu potřebovaly, byla technologie.

Když Mandlomil Štědrovka vstoupil do pracovny Jindřicha Krále, nebyl si ani v nejmenším jistý, jak mluvit s vysoce postavenými lidmi. Každopádně se mu ale podařilo probojovat se přes lidi v první kanceláři. Ti měli žlučovitě obličej, a jak se zdálo, považovali za svou povinnost zajistit, že se k Jindřichu Králi nikdo nedostane. A už vůbec ne umaštěný a špinavý mladý muž s divokým pohledem, který se snažil vypadat seriózně navzdory výjimečně omšelému oblečení, které, jak si strážci brány mysleli, by rozhodně něco potřebovalo, nejspíše pořádný oheň. Jenže

* Pozn. aut.: *Úředně používaný termín pro skupinu skřetů.*

Mandlík měl neodbytnost vosy a byl ostrý jako čepel břitvy, a tak nakonec přece jen skončil jako žadatel před rozlehlým psacím stolem velkého muže.

Jindřich, s rudou tváří plnou netrpělivosti, zvedl pohled, podíval se přes stolní desku a řekl: „Poslyš, mládenče, čas jsou peníze a já jsem zaměstnaný člověk. Řekl jste Nancy dole v recepci, že máte něco, co by se mi mohlo líbit. Jestli jste další podvodníček, který mě chce oholit, srazím vás z těch kašlavých schodů* dřív, než řeknete popel.“

Mandlík na Jindřicha chvíli němě zíral a pak řekl: „Pane, sire, Králi, vyrobil jsem stroj, který může vozit lidi a zboží skoro kamkoliv, nepotřebuje k němu a funguje na vodu a uhlí. Je to můj stroj, sám jsem ho postavil a dokážu ho ještě vylepšit, jestliže uznáte za vhodné mi důvěřovat a něco do něj investovat.“

Jindřich Král sáhl do kapsy a vytáhl rozměrné zlaté hodinky. Mandlík si nemohl nepovšimnout proslulých zlatých prstenů, o nichž se říkalo, že je sir Jindřich nikdy nesundává a že mu slouží i jako společensky přijatelný a velmi drahý boxer.

„Slyšel jsem vás dobře? Pan Štědrovka, že? Dám vám pět minut, abyste upoutal mou pozornost, a pokud usoudím, že jste jen další rádoby skořápkář a zkoušíte na mě nějaký trik, vyletíte odsud rychleji, než jste sem vešel.“

„Moje stará máma vždycky říkala, pane Králi, že vidět znamená věřit, a proto jsem přišel připravený.“

* Pozn. aut.: *Úžasně zabarvené dubové dřevo z Kašlajického pralesa bylo jedním z nejžádanějších materiálů v truhlářství pro nejvyšší třídy.*

Jestli mí dáte trochu času, abych přivedl mládence a koně...“ Mandlík si odkašlal a pokračoval, „musím se vám přiznat, pane, sire, Králi, že jsem si dovolil je zaparkovat přímo tady venku, protože jsem mluvil s lidmi, a ti mi řekli, že když Jindřich Král chce, aby se něco začalo dít, pak se to musí začít dít rychle.“ Zaváhal. Zahlédl opravdu v oku Jindřicha Krále slabý záblesk?

„Dobrá,“ zabručel magnát poněkud teatračně. „Mladý muži, i když jsou čas peníze, řeč je levná. Za pět minut vyjdu ven a měl byste se snažit, abyste mi měl vážně co ukázat.“

„Díky, sire Králi, to je od vás velmi laskavé, pane, ale budeme muset nejdřív roztopit kotel, sire, takže ji rozpumpuju asi tak za dvě hodinky, sire.“

Jindřich Král vytáhl z úst doutník a prohlásil: „Cože ji? Rozpumpujete?“

Mandlík se nervózně usmál. „Uvidíte, sire. Uvidíte.“

Nedlouho potom a právě včas zahalilo okolí mračno páry a kouře a Jindřich Král viděl a žasnul.

Jindřich Král *opravdu* žasnul. Na té kovové věci, jejíž části se neúnavně otáčely a hýbaly sem a tam, bylo něco hmyzího. Halila se do oblaku páry a kouře, který si sama vyráběla. Jindřich viděl zosobnělý záměr. A navíc záměr, který pravděpodobně nikdy nepožádá o den volna na pohřeb vlastní babičky.

Do neutuchajícího hluku vykřikl: „Jak jste říkal, že se ta věc jmenuje, mladíku?“

„Železná vrtílka, sire. Stroj, který využívá kondenzaci páry, aby vytvořil sílu. Hybnou sílu – tedy

přesněji řečeno pohyb, sire. A kdybyste dovolil, abychom položili koleje, sire, pak bychom vám teprve ukázali, co opravdu dovede.“

„Koleje?“

„No ano, sire. Jezdí po kovové cestě, jak uvidíte.“

Najednou Waldemar zatáhl za jakousi páku a vzduchem se rozlehl šílený jekot.

„Promiňte, sire, ale občas musíte páru upustit. Všechno je to jen o tom, jak spoutat páru. Slyšel jste, jak zpívá, pane. Chce se hýbat, když tady jen tak trčí, plýtvá silou. Dejte mi trochu času a dovolte mi, abych na vašem pozemku natáhl zkušební koleje. Slibuji vám, že ji rozběhneme opravdu rychle.“

Jindřich byl nezvykle zamlklý. Pravidelné oddechování a hukot stroje působil jako nějaké zaklínadlo. Znovu se otevřel ventil a zazněl jekot podobný sténání ztracené duše a Jindřich zjistil, že se nedokáže pohnout. Jindřich nebyl muž, který by sám sebe zpytoval a pitval a provozoval podobné hlouposti, ale teď si pomyslel, že *tohle* je něco, co stojí za bližší zkoumání. A pak si všiml tváří zástupu, který lemoval pozemek, skřetů, kteří šplhali na vyvýšená místa a s otevřenými ústy zírali na toho zuřícího ďábla, kterého kupodivu kontrolovali dva mládenci v placatých čepicích, jejichž vybavenost v oblasti zubů nestála ani za řeč.

Když si Jindřich uspořádal myšlenky, obrátil se k Mandlomilovi a řekl: „Pane Štědrovko, dávám vám dva dny, ne víc. Máte svou šanci, pane, tak ji nepromarněte. Jak jsem řekl, jsem zaměstnaný člověk. Dva dny, abyste mi ukázali něco, nad čím užasnu. Dejte se do toho.“

Trpaslíci a lidé naslouchali starému muži v koutě hospody U melasového havíře*. Byl to nejspíše člověk, ale za jeho vous by se nemusel stydět žádný ctihodný trpaslík a právě teď se rozhodl podělit s návštěvníky hospody o své zkušenosti ze světa dolování melasy.

„Složte se, mládenci, dejte mi naplnit korbel a já vám povyprávím historku, která je temná a ulepená.“ Vrhł významný pohled na prázdný korbel před sebou a kolemsedící se rozesmáli. Pak se ale přece jen nějaký dobrodinec našel, stařík usrkl piva a začal vyprávět.

„Před mnoha lety byly hluboko pod Ankh-Morporkem nečekaně objeveny obrovské zásoby melasy. Jak každý melasový havír ví, čím hlouběji ložisko leží, tím je složení melasy kvalitnější a melasa sladší. Je pravda, že v té době kvůli tomu nedošlo mezi klany trpaslíků skoro k žádným třenicím, a otázka, kdo objev vytěží, byla v přátelském duchu vyřešena radami starších, jak trpaslíků, tak lidí.

Každý připouštěl, že co se týká práce v podzemí, nemají trpaslíci sobě rovného, ale k rozčarování starších havírů jen málokterého z mladších ankh-morporských trpaslíků zajímalo důlní řemeslo, a to bez ohledu na nabízené podmínky. A tak mezi sebou staří zkušení borci přivítali každého místního havíře jakéhokoliv tvaru a zaměření, který byl ochoten pracovat přímo pod samými ulicemi Ankh-Morporku, a to jen pro tu čistou radost vidět, jak se znovu po-

* Pozn. aut.: *Přezdívané místními hospoda U ulepenýho.*

řádně těží melasa. A havíři bez ohledu na původ se pouštěli do svého ulepeného řemesla, při němž hledali ložiska lesklé, táhlé melasy.

A něco se stalo, někde poblíž Hrabství, kde trpasličí havíři pracovali ve slibné sloji, jejíž jedna část vedla pod místa, která patřila Dolnímu králi trpaslíků. V oněch nepřiliš dávných dnech byly politické vztahy mezi lidmi a trpaslíky poněkud citlivé.

Jednoho dne, když doba dozrávala, došlo k náhlému závalu temným karamelem, který byl sice velmi neobvyklý a vzácný, ale také velmi obávaný všemi havíři, právě kvůli svým sklonům vtékat do tunelů. Podle očitých svědků pracovali trpaslíci společně s lidmi pod zemí, zatímco politici obou stran se nahoře dohadovali o politickém rozdělení. K závalu došlo prakticky na lidské straně sloje a mnoho mužů bylo uvězněno v *záplavě husté ulepenosti*.“

Pak na okamžik zaváhal a řekl: „No... když teď o tom tam přemýšlím, možná, že to bylo na trpasličí straně...“ Zatvářil se rozpačitě, ale pak pokračoval: „Na tom teď už nezáleží, kdo tam zůstal, už je to vážně hrozně dávno. Havíři, co pracovali ve sloji na druhé straně závalu, slyšeli, že je tam uvězněna celá řada havířů, kteří se pomalu topí ve vedlejších melasových produktech, a tak řekli: Pojdte, mládenčí, chopte se náradí a dáme se do toho, dostaneme je z toho ven.“

Stařík znovu zaváhal, možná pro efekt, a pokračoval: „Jenže to pochopitelně znamenalo, že je třeba vstoupit na území, na němž musí projít dva zatracené bezpečnostní zátarasy, střežené ozbrojenými hlídkami. A navíc to byli strážníci, kterým mohli být nějakí

havíři ukradení a rozhodně neměli v úmyslu vpustit na své ‚suverénní území‘ nikoho z nepřátel.“

Další významná odmlka a příběh pokračoval. „Všichni havíři se shromáždili u zátarasů. Pak někdo z nich řekl: ‚Nemůžem se s nima hádat, jsou ozbrojený!‘ a havíři se jeden po druhém rozhlíželi s výrazem, kterému se říká výraz neblahé předtuchy. Pak ale jiný hlas zaječel: ‚Ale to my taky, když se na to podiváš z té správné strany, a ty naše zbraně sou větší!‘ Mluvčí ve vzduchu zamával svou obrovskou pěstí a dodal: ‚A každý den tvrdě makáme v dole, nepostáváme tady jen tak a nesnažíme se akorát vypadat šik!‘

A tak se jako jediný trpaslík, nebo snad muž, chcete-li, vrhli na zátarasy a strážní, kteří pochopili, že už se jim nepodaří lidi tradičně zastrašit, se dali na útěk. Za nimi se hnali havíři s krumpáči a rýči a zachránili z velmi nebezpečné a ulepené situace, která vznikla na obou stranách sloje, šedesát svých druhů.

Celá událost neměla nejmenší úřední následky, protože ani jedna ze zúčastněných stran na sebe nechtěla vzít sebemenší část odpovědnosti, natož následné ostudy.“

Starý veterán se s vítězným výrazem rozhlédl, jako by on sám byl jedním z těch havířů, a bylo docela možné, že i byl, a tak mu znovu naplnili korbel a on prohlásil s notnou dávkou nostalgie: „Jenže to bylo za starých časů a já bych si přál, aby nám byly vydržely.“

Těsně na sklonku druhého dne byli Štědrovka a jeho hoši hotovi s přípravou a pomalu a cílevědomě odfukující Železná vrtílka stála na krátkém kolejo-

vém okruhu, vybudovaném na Jindřichových pozemcích.

Jindřich si nemohl nevšimnout, že se vzhled stroje změnil a že stroj teď vypadal tak nějak... upravenější, hladší než předtím. Je třeba říci, že by byl skoro ochoten říci, že ten stroj je svým způsobem štíhle *elegantní*, pokud je ovšem vůbec možné říci o něčem, co vypadá jako padesát tun oceli, že je to štíhlé, ale ano, pomyslel si, proč ne? Ta mašina nebyla určena k tomu, aby byla *krásná*, ale byla. Prskala, páchla, vrčela, kouřila, ale byla opravdu nádherná.

„Dáváme si na čas, pane Jindřichu,“ vítal Jindřicha Krále Mandlomil. „Potřebujeme jí naložit nějakou opravdu pořádnou zátěž, než ji pustíme ze řetězu, ale vylepšila se, co říkáte? A až ji dáme do pucu a připřáhneme nějaké vozy a tak podobně, nikdo už ji nezastaví.“

A je to tady zas, pomyslel si Jindřich. Měl by to být vlastně on, *ten* stroj, ale neodbytně se mu vnucovalo „ona“.

A pak se Jindřichovo nakrčené obočí nakrčilo ještě víc. Tenhle mladík, jak se zdálo, znal své řemeslo a tvrdil, že ta jeho mašinka dokáže vozit lidi a zboží... jenže... kdo by chtěl jet na takové hlučné, syčící a kouřící obludě?

Na druhou stranu, pozemek byl cítit párou a uhlím a připalující se vazelínou – samé mužné, zdravé pachy... Ano, on jim dá nějaký ten čas navíc. Možná další týden? Vždyť nakonec co? Uhlí bylo laciné a mzdu jim žádnou nedával. Jindřich Král si najednou uvědomil, že se cítí nezvykle šťastný. Ano, jen ať si mají ten svůj čas navíc. A ten pach byl moc příjem-

ný, ne jako ten, kterým on a Efi nasákli za ty roky. Takže ano, rozhodně jim dopřeje potřebný čas, i když bude muset ty mládence držet při zemi. Pozvedl hlavu a všiml si, jak se nedaleko neúnavně pohybují ramena jednoho z městských semaforů, a Jindřich Král najednou zahlédl budoucnost.

Vítr nad semaforovými věžemi vál od Středu, chladný a umíněný, a Krasomila Adoráta Srdénková měla pocit, že by odsud mohla vidět okraj světa. Milovala okamžiky, jako byl tenhle. Připomínaly jí doby, kdy byla mladá, tedy opravdu velmi mladá, kdy její matka, zatímco kodovala depeše, věšela kolébku s maličkou Krasomilou na vrcholek věže a při práci poslouchala, jak si její malá holčička šťastně brouká a žvatlá skoro sto metrů nad zemí. Krasomilina matka vždycky tvrdila, že její první slůvko bylo „*komcet*“*.

A teď viděla zcela jasně horu Cori Celesti, která se vynořila z mlh a třpytila se jako obrovský zelený ledovec. Když upevňovala dostředníky na horní galerii, zpívala si. Byla daleko od úřadu, tak daleko, jak to jen bylo možné, a cítila se skvěle. Konec konců, vždyť odsud viděla i ten svůj úřad. Nejspíš odsud shora viděla úřad *každého* z obyvatel města, ale právě teď čistila ty malé jemné stroječky a vychutnávala si

* Pozn. překl.: *Komcet* – *kompletní počet* – *slangový výraz signalistů, kterým se označuje počet přijatých znaků. Je součástí potvrzení příjmu zprávy a zaručuje, že žádný znak nevypadl a zpráva nebude zkomolena. Myslíte, že jsem si to vymyslel?*

svět, kde by jí stačilo jen se trochu natáhnout a mohla by si sáhnout na slunce, no, rozhodně alespoň metaforicky. Tuhle idylku ale najednou narušil jeden z věžních skřetů.

„Nesu dvacet dostředník a flaška kafe, moc hygienické, já vyčistil jsem ji vlastníma rukama. Já. Ze šera tma,“ dodával pyšně.

Krasomila Adoráta se zadívala dolů do tváře, která vypadala tak, že by ji mohl obdařit trochou lásky jen celý oddíl zoufalých matek, ale dokázala se usmát a řekla: „Díky, pane. Musím říci, že jste se na někoho, kdo strávil skoro celý život v jeskyních, skvěle aklimatizoval. Nemůžu uvěřit, že vám vůbec nevadí výšky, to mě snad nikdy nepřestane překvapovat. A díky za kávu, je dobrá a pořád ještě teplá.“

Ze šera tma pokrčil rameny, jak to umí jen skřeti. Ve výsledku to vypadalo jako pytel hadů, který se dal najednou do tance.

„Pani šéfko, skřeti umí přizpůsobujej se. Nepřizpůsobujej se, nežij! A kromě toho, všechno tam dole funguje. Skřeti mají respekt! A jak se má pan Málo zalitý?“

„Vlahoš se má dobře, příteli, a ty jistě víš, že můj manžel nemá příliš v lásce jméno, které jste mu dali. Myslí si, že je to od vás schválnost.“

„Vy přejete, abychom my toho nechali?“

„Ale ne! Potřebuje lekci pokory. Myslím ale, že co se toho týče, potřeboval by na vysokou školu.“

Skřet se ušklíbl způsobem, jakým se ušklíbají spiklenci, a viděl, že Krasomila Adoráta sotva přemáhá smích, zatímco semafor nad jejich hlavami pokračoval ve vysílání svých zpráv do světa.

Krasomila Adoráta *téměř* dokázala číst zprávy, když sledovala pohyb ramen a roletek, ale na to musel být člověk opravdu velmi, velmi rychlý, a skřeti byli ještě rychlejší. A kdo by si byl pomyslel, že mají tak skvělý zrak? S použitím nových zvětšených boxů s roletkami, kterými se vysílalo po setmění, dokázala většina lidských přijímajících za příhodné jasné noci rozlišit pět, možná šest barev. Koho by napadlo, že skřeti, kteří právě vylezli ze svých jeskyní, dokážou takové věci, jako rozlišit béžovo-fialovou jako doplňkovou barvu k růžové, když většina lidí, kteří viděli béžovo-fialovou, nevěděla, sakra, co je to vlastně za barvu?

Krasomila Adoráta se podívala na Ze šera tmou a znovu si připomněla, že právě skřeti jsou příčinou toho, že je provoz vysílačů o tolik rychlejší, přesnější a plynulejší než kdykoliv předtím. Ale jak by je mohla odměnit za tu všestranně zvýšenou výkonnost? Skřetové se dokonce někdy ani neunavovali tím, aby si vzali výplatu. Milovali krysy, kterých byl vždycky dostatek, ale protože byla skutečná šéfová*, cítila, že je její povinností přesvědčit ty malé potroublíky, že opravdu existuje spousta jiných věcí, které by mohli, kromě kódování a dekódování semaforových zpráv, dělat. Skoro se otrásla. Skřeti aktivně, až s posedlostí, milovali tuhle práci a chtěli pracovat celý den a celou noc, pokud to bylo možné.

Věděla, že jestliže má na dveřích nápis ŠÉF, pak

* Pozn. aut.: *Pokud se dá tímhle jménem titulovat osoba, která musí denně podepsat spoustu formulářů, navštívit řadu schůzí, kde se dohadují termíny dalších schůzí, a vyřídit i tu nejpitomější korespondenci.*

by měla, teoreticky, myslet na jejich blaho, jenže skřety jejich vlastní blaho nezajímalo. Jediné, co chtěli, bylo kódovat a dekódovat a přestávali, jen když kolem jejich pracovního místa projížděla skřetí dáma s krysím vozíkem. Doopravdy! Jejich práce se jim líbila, a nejen líbila, oni jí prostě žili. Kolik šéfů muselo chodit po pracovištích a přesvědčovat zaměstnance, aby už konečně přestali pracovat a šli domů? Ale oni ani pak nešli domů, chtěli zůstat ve svých semaforových věžích a za časných ranních hodin klábosit s pomocí semaforů se skřety jinde. Zdálo se, že skoro raději klábosí, než jedí, a pro případ, že je příroda přinutila si zdřímnout, si do věží dokonce natahali své malé slamníčky.

Krasomila Adoráta naléhala na jejich zplnomocněné lidské zástupce, aby založili fond, který bude k dispozici toho dne, kdy se skřeti a jejich děti rozhodnou, že chtějí postoupit dál do společnosti. Bylo to skromné, protože po tom, co bylo ankh-morporské nejvyšší společnosti tak okázale odhaleno úžasné hu-dební nadání Slzí hub, stali se skřeti lidmi. Podivnými lidmi, jistě, ale přesto lidmi. Samozřejmě tady byl ten zápach, ale konec konců nemůžete mít všechno.

Novinka prolétla Ankh-Morporkem jako pověst o trapné chorobě, pomyslel si sir Jindřich Král následujícího odpoledne, když se podíval z okna dolů na své pozemky. V branách a kolem plotů se tísnili zvědavci a dav hučel nejistými dohady. Jindřich znal své spoluobčany jako své boty – byli do posledního oddanými otroky všeho nového a cizozemského. Celý dav, podobný hejnu špačků, pomalu otáčel hlavami a sle-

doval pohyb Železné vrtilky. Stroj zatím kroužil po kolejích, Mandlík jim kynul z řídicí plošinky a vzduch byl plný zvuků a pachů. A Jindřich si pomyslel, že je to vlastně souhlas. Nezazněl jediný projev nevůle nebo protestu, nikdo nebyl vystrašený. Obluda odnikud. Objevil se mezi nimi ohnivý drak, samý kouř a popel, a oni zvedali své děti, aby na něj lépe viděly a mohly mu zamávat, když projížděl kolem.

Jaká prazvláštní magie –? Opravil se: jaká podivná *technika* mohla vytvořit něco takového? Byla tady obluda a oni ji milovali.

Budu se muset seznámit s těmi slovy, pomyslel si Jindřich, když opouštěl svou kancelář. Řídicí plošinka, stupátko, kotel, reciproční hodnota, sulfid molybdeničitý* a celý ten složitý, ale fascinující jazyk páry.

Když si Mandlík všiml, že je Jindřich pozoruje, nechal Železnou vrtilku pozvolna zpomalovat, až se nakonec s téměř nezatelným trhnutím zastavila docela. Mandlík seskočil z řídicí plošinky, vykročil k majiteli pozemku a Jindřich viděl v jeho očích triumfální pohled.

Řekl: „Dobrá práce, mládenče, ale buď opatrný, opravdu *velmi* opatrný. Od teď si dávej prostě pozor na všechno. Pozoroval jsem tváře těch lidí, kteří mačkali nosy na mou dřevěnou ohradu, tváře zvědavostí celé pokřivené. Jsou unešení a nadšení a takoví lidé utrácejí peníze.

* Pozn. aut.: *Tuhle jemnou práškovou sloučeninu běžně používaly skřetí ženy jako krém proti stárnutí. Mandlomil Štědrouka ho prozkoumal, a jak se ukázalo, bylo to velmi účinné mazadlo.*

Nejdůležitější věcí v obchodě je zjistit, kdo ty peníze dostane, a ber to tak, chlapče, že to tady kolem nás je džungle a já jsem multimilionář, víc než multimilionář. Takže moc dobře vím, že i když je potřásání rukou velmi příjemné a kamarádké, když dojde na obchod, neobejdeš se bez těch zatracených právníků, protože v téhle džungli jsem já gorila! Nejlepší bude, když mi dáš jména svých právníků a já přikážu tomu svému, aby se s nimi spojil a aby si promluvili jako právník s právníkem a účtovali nám při tom spoustu tolarů. Nechci, aby někdo řekl, že Jindřich Král oškubal toho mládence, který zkontroloval páru.

Řeknu ti totiž rovnou, že jsem ochotný tě do jisté výše založit, a bez váhání, protože si myslím, že tvoje mašina nabízí spoustu možností a má před sebou budoucnost. Takže teď jsi získal můj zájem, a až se o tomhle dozví tisk, bude se o tebe zajímat *kdekdo*.“

Mandlík pokrčil rameny a odpověděl: „Víte, sire Jindřichu, je to úžasné, že mi dáváte takovou možnost, takže rád přistoupím na cokoliv, co navrhnete.“

Jindřich Král skoro zaječel. „Ne, ne, ne! Líbíš se mi, vážně se mi moc líbíš, ale obchod je... no, *kšeft je kšeft!*“ Jindřichova tvář byla zarudlá zlostí. „Člověče, nemůžeš chodit a každému vykládat, že se spokojíš s tím, co ti chce dát! Musíš smlouvat, mladíku. Zahod' růžové brýle! Vyjednávej! Smlouvej tvrdě!“

Chvilí bylo ticho a pak mladík řekl: „Pane Králi, než jsem se rozhodl vydat se do Ankh-Morporku, mluvil jsem o různých věcech se svou maminkou, což je velmi mazaná dáma – nic jiného jí totiž nezbyvá, vzhledem k tomu, že můj otec už je pěkně dlouho tam někde v éteru, jestli chápete, co tím myslím. A ta mi

řekla: „Jestli chceš dělat obchod ve velkém městě, Mandlíku, dělej ze sebe jednoduchého prostáčka a dávej dobrý pozor, jak s tebou budou zacházet. Když se k tobě budou i jako k přihlouplému prostáčkovi chovat, jak se má, pak jim můžeš nejspíš věřit. A pak teprve ukaž, jak jsi chytrý.“ A vy, sire, s prominutím, mi připadáte rovný jako klarinet. Takže půjdu a hned si najdu nějakého právníka.“ Chvilku zaváhal a dodal: „Ehm, kde bych našel právníka, kterému bych mohl věřit? To já jen pro případ, že bych nebyl tak chytrý, jak si myslím?“

Sir Jindřich se srdečně rozesmál. „To je těžká věc a ještě těžší otázka, mládenče, kterou jsem si nedávno musel položit sám. Můj přítel Vzoromil Výsměšek z Univerzity mi o jednom řekl až včera. Je to právník tak poctivý a přímý, že by ho mohl používat místo lineálu. Co kdybys tady nechal ty své kamarády, aby dál předváděli lidem Železnou vrtilku, a vyjel si se mnou v kočáře, i když ten můj na ten tvůj zdaleka nemá? Hm? No tak! Pojď, mládenče, jedeme!“

Jindřich Král a Mandlomil Štědrovka dorazili do budovy Cechu právníků a setkali se v jeho kanceláři s doktorem Bleskovcem Fulguritem. Doktor byl k jejich překvapení jednak nesmírně velký, a za druhé troll. Troll s hlasem připomínajícím tekoucí lávu.

„Jistě byste si přáli znát některá má doporučení, pánové. Jsem členem ankh-morporského Cechu právníků a praxi jsem si odsloužil tady, pod vedením pana Kosopáda,“ začal pan Fulgurit. „Kromě toho, že mám ankh-morporskou praxi, jsem jediný troll, který má navíc akreditaci i pro území Dolního krále.“

A jen tak mimochodem, sire Jindřichu, jsem také synovcem Diamantového krále trollů, i když musím dodat, že organizace a charakter trollích rodin je takový, že slovo ‚synovec‘ mé postavení zdaleka nevytíhne.“

Jeho hlas zněl jako hlas profesora, ale takového, který se rozhodl, že bude přednášet v obrovské jeskyni s ozvěnou. Vypadal více méně jako většina trollů, pokud jste nehledali drobné zrádné známky, jako byla velmi dokonalá kamenická práce, bohatost a hustota rostlinného porostu ve viditelných dutinách a v neposlední řadě i těžko postižitelný lesk, možná třpyt odraženého světla, které vás samozřejmě neoslňovalo, ale bezpochyby tam bylo.

„A pak... jsem samozřejmě skrz na skrz diamant a jako takový vám nemohu lhát ze strachu, že bych mohl popraskat. Navíc nemám sebemenší úmysl se o to pokoušet. Podle toho, co mi říkáte, pánové, jsem nabyl dojmu, že jste rozhodnutí jeden druhého nepodvádět, oba si souhlasně přejete jednat spolu navzájem poctivě a slušně, a tak bych si v tomto případě dovolil navrhnout, i když si myslím, že by s něčím takovým mnoho mých kolegů z cechu nesouhlasilo, že budu jednat a vystupovat jako prostředník a právník vás obou současně. Trollí spravedlnost je výjimečně přímočará – přál bych si, aby tomu tak bylo i všude jinde. Upozorňuji vás ale, že pokud by jeden z vás nějakým způsobem zklamal, následně ukončím spolupráci s oběma.“

Bleskovec Fulgurit se usmál a místností prolétly drobné jiskřičky, připomínající malý ohňostroj.

„Sepíšu krátký dokument, který by mohl být jin-

de nazýván souhlas o souhlasu. A jsem právníkem, který není na straně ani jednoho z vás, ale vás obou. Jsem diamant a nesmím dovolit, aby došlo k nespravedlnosti. Navrhuji, pánové, abyste pokračovali se svým projektem, který mně osobně připadá zřejmý, a papírování nechali na mně. Těším se, že se sejdem zítra ráno u vás, sire Jindřichu.“

Když Jindřich a Mandlík nasedli do kočáru, zavládlo ticho, které nakonec Mandlík přerušil slovy: „Nebyl příjemný? Tedy na právníka?“

V době, kdy se dostali zpátky na pozemek, byl skřet Boba Klouzák, který pro Jindřicha pracoval už celé roky, na pokraji zhroucení – což nevěděl, protože nevěděl, že existuje takové slovo –, a když se objevil kočár, čekal na něj u brány.

Horečnatě hlásil: „Zavřel jsem bránu, sire Jindřichu, ale zdá se, že by přelezli cokoliv, aby se mohli podívat na ten... tu... tu věc! Pořád jim vykládám, že tady nevedeme nějaký zábavní dům!“

Světlo už pomalu sláblo, ale oči přihlížejících čumilů neúnavně sledovaly Železnou vrtilku, která bez oddechu putovala po svých kolejích, zatímco Mandlíkův tým ji udržoval v chodu. Cestou vypouštěla páru a hejna jisker jako signál vesmíru, že sem dorazila pára a hodlá tady už zůstat. A když se pak většina zevlounů velmi neochotně odebrala domů k večeři, přikradli se na pozemek někteří z Jindřichových skřetů, aby i oni shlédli zázrak století. A oni se skutečně kradli, pomyslel si Jindřich, ne jako například zloději, ale prostě proto, že tělo průměrného skřeta tak bylo utvořeno od narození. Teď ale tančili kolem

Železné vrtilky a mládenci museli přerušit práci, aby zabránili malým hubeným skřetům strkat prsty do nebezpečných míst.

Železná vrtilka stála a jen příležitostně vypouštěla k temnému nebi obláček páry nebo kouře. Jindřich slyšel rychlé tenké hlasy, které děsivou rychlostí chrlily slova a vyslychaly techniky. „Co dělá tahle páčka, pane?“ „Co by se stalo, kdybych stiskl tenhle čudlík, pane?“ „Aha, tohle je spojeno s tou trubkou k pišťale, že?“

Jindřich a Mandlík se přidali k Waldemarovi a Davidovi, kteří stáli u Železné vrtilky a odpovídali na záplavu otázek. Jindřich k nesmírnému překvapení zjistil, že místo toho, aby ho oba mladíci zahrnuli stížnostmi a výčitkami, jak očekával, oba se šťastně usmívají.

„Oni to chápou, pane, to si pište!“ prohlásil Walda. „Zajímá je všechno! Musíme si na ně dávat pozor, ale spoustu věcí pochopili sami od sebe, věřil byste tomu?“

A Jindřich žasnul. Měl ty malé hajzlíky opravdu docela rád, tak jako má každý zaměstnavatel rád zaměstnance, kteří tvrdě pracují, ale jak může skřet pochopit parní stroj? Muselo to být něco, co vyplývalo z jejich podstaty a co měli ve své přirozenosti. Jejich pomačkané malé obličejíky byly ještě pomačkanější úsměvy při pohledu na něco kovového a složitého. Je to znamení doby, pomyslel si, a jak se zdá, nadchází čas skřetů.

Štědrovka chvíli mlčel, jako by sbíral vnitřní páru k další myšlence, a pak pomalu a opatrně řekl: „Člověk by si mohl myslet, že se pro to narodili.“

„No, neřekl bych, že by mě to nějak překvapilo, Mandlomile,“ prohlásil Jindřich. „Lidé od semaforů říkají totéž. Je to neuvěřitelné, ale jak to vypadá, oni taková zařízení chápou zcela automaticky a přirozeně. Buďte ale opatrní, protože rádi tyhle věci rozeberou do posledního šroubku, aby zjistili, jaká je funkce jednotlivých součástí. Je ale pravda, že jakmile jednou pochopí, jak věci fungují, obvykle všechno rychle a přesně složí a uvedou do původního stavu. Není v tom zlý úmysl, prostě si chtějí věci prohlédnout co nejlépe, a víš co? Někdy ty věci dokonce vylepší. Jak bys vysvětlil něco takového? Kdybych byl ale tebou, rozhodně bych nechal jednoho z vás dnes v noci spát pod Železnou vrtilkou, aby ti malí prevíti nebyli příliš kreativní.“

Následujícího dne Vlahoš von Rosreta velmi jemně a opatrně probudil Křížemkráž, který stále ještě nepochopil, jakým způsobem jeho pán přistupuje, přesněji přilehává, ke spánku. Potvrdilo se to tím, že se Vlahoš v posteli obrátil na druhý bok a prohlásil: „Mumly mumly, brum, áchichách, éééé, mumly, ven!“ Celé se to opakovalo o tři minuty později se stejným výsledkem, ale mnohem větším důrazem na poslední slovo, které tentokrát zaznělo třikrát a pokaždé mnohem hlasitěji.

Později, tedy abychom byli naprosto přesní o patnáct minut později, byl Vlahoš von Rosret vyrván z náruče Morfeovy mnohem drsněji. Bodal ho hrot meče, který náležel dosti bezohlednému příslušníku ankh-morporské Palácové strážě. Tuhle instituci Vlahoš nikdy neměl rád, protože její příslušníci byli

tupí a nechápaví. Je ovšem třeba říci, že podle Vla-
hošova názoru takoví byli i příslušníci Městské hlíd-
ky, ale *ti* byli tupí povětšinou *tvorivě a s humorem*,
takže byli jako druh mnohem zajímavější. Dalo se
s nimi alespoň hovořit, a tudíž je zmást, zatímco Pa-
lácová hlídka... no, ti věděli, jen jak si do někoho
píchnout, a v tom byli opravdu dobří. Bylo lepší ne-
přidělat jim žádné starosti, tak se Vlahoš, který dob-
ře věděl, jak to s nimi chodí, nevrle oblékl a následoval
je směrem k paláci a nepochybně i k audienci u lorda
Vetinariho.

Patricij, což bylo neobvyklé, tentokrát neseděl za
svým stolem, ale věnoval se čemusi na obrovském
vyleštěném stole, který zabíral jednu polovinu Oválné
kanceláře. Přesněji řečeno si hrál. Bylo to podivné,
ale nedalo se to říci jinak: pozoroval velmi sou-
středěně dětskou hračku, malý vozík nebo kočárek
na jakýchsi kovových kolejkách, které mu umožňovaly
ujíždět v kruhu, aniž k tomu byl jakýkoliv důvod.
Když si Vlahoš hlasitě odkašlal, Patricij se narovnal
a řekl: „Á, pan Rosret. Je od vás laskavé, že jste při-
šel... *konečně*. Poslyšte, řekněte mi, co si myslíte
o *tomhle*?“

Vlahoš, poněkud vyvedený z míry, řekl: „Vypadá
to jako dětská hračka, sire.“

„Ale ve skutečnosti je to jen velmi dokonalý model
něčeho mnohem většího a mnohem nebezpečnější-
ho.“ Lord Vetinari zvýšil hlas, jako by nemluvil jen
k Vlahošovi, ale všeobecně k celému světu. „Někdo
může říci, že by pro mě bylo jednoduché zabránit
takové události. Dýka, která tiše udeří tady, jed vho-
zený do poháru támhle – celá řada problémů vyříze-

ných najednou. Diplomaté jsou pobouření, jak to bývá, událost je samozřejmě k politování nešťastná, ale rozhodně to není důvod k nějaké rozepři.

Lidé by mohli říci, že jsem nedával pozor a zanedbáním svých povinností vlastně umožnil tomuhle jedu, aby pronikl do představitivosti světa, a tak ho neodvratně změnil. Možná jsem mohl něco podniknout ve chvíli, kdy jsem viděl, jak Leonard z Quirmu kreslí skoro stejnou věcičku na okraji své kresby ‚Hraběnka Quatro-Fromaggiová vykonává ranní toaletu‘*, ale to bych raději rozbil nejkrásnější a nejdrahocennější starožitnou vázu, než bych zkřivil jediný vlas na té tolik užitečné a ctihodné hlavě.

Myslel jsem, že skončí stejně jako jeho létající stroj – nic víc než hračka.

A tak to došlo až sem. Jeden prostě nesmí důvěřovat ani řemeslníkům, ani umělcům. Často vymýšlí a navrhuje nějaké šílené věci jen pro potěšení z toho vymýšlení, nejsou dostatečně moudří, nemyslí dopředu, nemají špetku zodpovědnosti a upřímně řečeno, nejraději bych je viděl zakované v řetězech na nějakém místě, kde bych je měl na očích a kde by nemohli napáchat žádnou škodu.“

Pak se lord Vetinari na chvilku odmlčel a dodal: „A dokázal bych to provést během několika minut, kdyby tady nebyla ta skutečnost, pane Rosrete, že jsou ti chudáci tak zatraceně užiteční.“

Povzdechl si, a to vzbudilo ve Vlahošovi obavy.

* Pozn. překl.: *Rád bych apeloval na všechny čtenáře, aby v názvu nehledali žádný jinotaj, a těm s obzvláště silnou obrazotvorností – raději si to nechte pro sebe.*

Vlahoš ještě nikdy neviděl Patricije tak vyvedeného z míry. Vetinari upřeně pozoroval, jak malý vozík neúnavně krouží po drobných kolejích a plní komnatu zápachem denaturovaného lihu. Zřejmě v tom bylo něco hypnotického, alespoň pro lorda Vetinariho.

Pak se Vlahošovi na rameno snesla tiše a téměř strašidelně jakási ruka. Rychle se otočil a uviděl za sebou Važuzla, který se mírně usmíval.

„Byl bych vám radil, abyste předstíral, že jste nic neslyšel, pane Rosrete,“ zašeptal sekretář. „Je to ten nejlepší způsob, zvláště když má jednu ze svých, ehm, ponurých chvil...“ Pak Važuzel, stále ještě šeptem, pokračoval: „Má to samozřejmě mnoho co do činění s křížovkami. Víte, jaký v tom směru je. Chci osobně napsat vydavateli. Jeho lordstvo považuje přesné vyluštění křížovky za jakýsi test své poctivosti. Křížovka má být zábavný a vzdělávací hlavolam.“

Pak, zatímco jeho obvykle růžová tvář začínala rudnout, Važuzel dodal: „Jsem si jist, že to nemá být nový způsob mučení, a také jsem si jist, že slovo *filistr** neexistuje. Jeho lordstvo má ale nesmírně silnou schopnost se zotavit a vsadil bych se, že jestli chcete počkat, zatímco vám udělám kávu, bude to zase ten starý lord Vetinari dřív, než byste řekl ‚rozsudek smrti‘.“

* Pozn. překl.: *Má smůlu. Existuje. Je odvozeno od řeckého filia, ne ve smyslu lásky, ale vyznávání. Tak jako hirsutofil nemusí být kadeřník, a zoofil se nepotřebuje vyznat v krmných dávkách domácího zvířectva, filistr je slepým vyznavačem světového názoru, kterému vůbec nerozumí.*

Pravda je, že lord Vetinari zíral na stěnu pouhých dalších osm minut, než se otrásl a vzpamatoval. Zazářil na Važuzla a s mnohem menším nadšením vzal na vědomí přítomnost Vlahoše von Rosreta, který kradmo nahlížel do nedoluštěné křížovky v novinách, pohozených na psacím stole.

Vlahoš opatrně, ale s těmi nejlepšími úmysly řekl: „Promiňte, vaše lordstvo, ale nepodíval jste se, zda se to slovo nevyskytuje třeba s nějakým tvrdým ‚y‘? To mě samozřejmě jen tak napadlo, rád bych pomohl, sire.“

„Ano, já vím,“ odpověděl lord Vetinari temným hlasem.

„A mohu vám pomoci ještě nějak *jinak*, můj pane?“ pokračoval Vlahoš, protože logicky předpokládal, že ho vojáci špičkami mečů nevyhnali z postele kvůli nedokončené křížovce nebo dětské hračce.

Lord Vetinari vrhl na Vlahoše pohled zpod nakrčeného obočí a řekl ledově: „Když už jste se tedy *koněčně* rozhodl, pane Rosrete, že nás v téhle obtížné době navštívíte, něco vám řeknu. Kdysi žil muž jménem Eduard Štědrovka, který vyrobil mechanické zařízení poháněné nějakým tajemným způsobem, které mělo sklízet obilí. Možná, že naše současné potíže mají svůj základ právě tam, ale jakousi šťastnou náhodou to jeho zařízení nefungovalo, vybuchlo a skončilo v plamenech, a tak byla rovnováha světa zachována. Jenže, samozřejmě, lidé, kteří mají sklony neustále se v něčem vrtat, se dál ve svých malých kůlničkách vrtají v čemkoliv. A nejen to, oni si dokonce najdou ženy, slušné, rozumné ženy, které z jakýchsi nevysvětlitelných důvodů souhlasí s tím, že se za ně prodají, a tak stvoří další generaci malých vrtalů.“

Jeden z nich, evidentně syn zmíněného Štědrovky, se očividně vrtal ve zbytcích otcovy kůlničky a zcela jistě ho napadlo, jestli by *on*, ve své bezbřehé zvědavosti, nedokázal to, co jeho otec, želbohu, nikoliv. A tak teď ten mladík stvořil stroj, který požírá dřevo a uhlí, plive plameny, vypouští páru a kouř a znečišťuje ovzduší. Bezpochyby děsí každého živého tvora na kilometry daleko a dělá děsivý hluk. Alespoň tak mi to bylo řečeno.

Nakonec si mladý pan Mandlomil Štědrovka našel cestu k našemu dobrému příteli, siru Jindřichu Královi. A jak se zdá, ti dva teď uvažují o podniku, který se má jmenovat, myslím... železnice.“

Vetinari se krátce odmlčel a pak pokračoval: „Pane Rosrete, já cítím tlak budoucnosti a v tomhle klíčovém okamžiku musí svět ten vynález zabít, nebo ovládnout. Mám na tyto věci nos, tak jak jsem ho měl na vás, pane Rosrete. A tak mám v úmyslu zachovat se jako lidé na Čtyřiksu a naskočit na budoucnost jako na surfovací prkno. Malé postrčení tady a malé přiškrcení tam, to podle mých zkušeností vždycky fungovalo a mé instinkty mi říkají, že tahle zatracená železnice, která teď vypadá jako problém, může být znamenitým řešením.“

Vlahoš se zadíval na Patricijův pobledlý obličej. Několikrát si nehlučně vyslovil slovo ‚že-lez-ni-ce,‘ i když s přízvukem postarší vévodkyně, která našla ve své polévce něco nevyslovitelného. Vzduch kolem něj se plnil zásadním nesouhlasem. Pokud jste se ovšem vyznali v „počasí“ lorda Vetinariho, a Vlahoš von Rosret byl na tuhle patricijskou meteorologii expert, byli byste věděli, že se někdy mohou metafyz-

zická bouřková mračna velmi rychle změnit v nádherný slunečný den. Skoro cítil, jak se Patricij smiřuje se skutečností, kterou má před sebou – drobná hnutí tváře, změny postavení těla a celý souhrn myšlení Havelocka Vetinariho nakonec vyústily v jeden z jeho proslulých úsměvů, který, jak Vlahoš věděl, signalizoval, že hra začala a mozek lorda Vetinariho je v běhu a dokonale promazán.

Vetinari pak pokračoval a jeho dobrá nálada rostla s každým slovem: „Můj kočár čeká dole, pane Rosrete. Pojdme.“

Vlahoš věděl, že tady je každý argument marný, a věděl i to, že to ví i lord Vetinari, ale přesto existuje něco jako osobní pýcha, a tak přece jen řekl: „Vaše lordstvo, musím protestovat! Mám před sebou spoustu práce, která nepočká. Jistě si to uvědomujete?“

Lord Vetinari, jehož plášť za ním vlál jako prapor ve větru, už byl na poloviční cestě ke dveřím. Byl to vysoký, šlachovitý muž a Vlahoš musel popobíhat, aby s ním udržel krok, a občas přeskočit dva schody najednou, zatímco Važuzel se s vynaložením všech sil držel v závěsu.

Spěchající lordstvo k Vlahošovi promluvilo přes rameno. „Pane Rosrete, vy doopravdy *nemáte téměř nic* na práci. Přesněji řečeno, jako nejvyšší přednosta pošt, zastupující ředitel Královské ankh-morporské banky* a samozřejmě jako ředitel Královské mincov-

* Pozn. aut.: *Skutečným ředitelem této banky byl pan Pedant, což byl domácí, předsednicko-křeslový pes, kterého bychom mohli zařadit někam mezi čivavu a pražského krysaříka.*

ny zaměstnáváte v *náš* prospěch neobyčejné množství výjimečně chytrých lidí, kteří velmi tvrdě pracují, to je pravda. Váš zvláštní smysl pro bratříčkování, vaše schopnost docílit toho, že si vás lidé proti veškeré logice oblíbí, a což je ještě podivnější, mají vás v oblibě i *nadále*, z vás dělá skvělého šéfa. Vaši podřízení jsou vám oddáni, ale sečteno a podtrženo, vstát od stolu musíte *jen* proto, abyste udělal nějakou malou kontrolu tady nebo tam.“

Lord Vetinari ještě zrychlil krok a pokračoval: „No? Tak proč se mě nezeptáte, co z toho vlastně plyne? Hm? No dobrá, já vám to řeknu. To, co si při tom moudrý muž uvědomí, je, že nepochybně každá laskavost, kterou člověk udělá pro dobrého šéfa, stojí za to. A já, pane Rosrete, jsem dokonale příkladný a nesmírně shovívavý nadřízený. To je zjevné z okolnosti, že *vám* hlava stále ještě pevně spočívá na *vašich* ramenou, navzdory skutečnosti, že by mohla spočívat... no, na tolika jiných místech.“

Challamadoský kraj se pyšní tím, že je *citlivě* trpasličí. Ve skutečnosti tam bylo právě tolik lidí jako trpaslíků, kteří nazývali Challamados svým domovem, ale protože z nich byla většina havířů a ti byli, podle praktických pravidel, povšechně malí nebo neustále nahrbení, museli jste se podívat opravdu velmi dobře, abyste ty dva druhy rozlišili. Jednoduše řečeno, protože nikdo nebyl větší než někdo jiný, vládla v té oblasti všeobecně přátelská atmosféra, zvláště proto, že i když se o tom obvykle nemluvalo, dohlédla Bohyně lásky na to, aby její kouzlo padalo na všechny rovným dílem. A protože o tom nikdo

nemluvil, no... tak o tom nikdo nemluvil a život šel dál. Havíři rýžovali zlato, nebo spíše zbytky, které z něj pořád ještě zůstaly, železnou rudu, ten zinek a arzén, který se dal ještě vymáčkout z nepoddajného kamene, a pak, samozřejmě, uhlí. To vše bylo doplněné rybařením na pobřeží. Ozvěny zbytku světa sem dolehly jen velmi zřídka, obvykle když se tam stalo něco *opravdu* důležitého.

To bylo včera. Dnes se to stalo.

Hned po obědě dorazila do přístavu v Kolgatí, největšího města Challamadosu, loď. Na její palubě byli krakové, kteří připluli, aby lidem ve městě hlásali pravdu o čistém trpaslictví. Jistě by byli vítaní, kdyby si s sebou nepřivezli úderné oddíly vrtmářů, které předtím nad zemí nikdo neviděl. Až do té doby byli lidé Challamadosu docela spokojení s tím, co krakové dělali v oblasti duchovního království a jeho oslav a obřadů, ať už to bylo cokoliv, protože se tak věci dělaly, jak měly, takže všichni ostatní se mohli věnovat nedůležitým činnostem, jako dolování, rybářství a lámání a opracování kamene v okolních kopcích.

Ale dnes se to všechno nějak strašlivě zvrstlo, protože Noholam Krvozduřová si měla brát Davida Přepážku, skvělého havíře a rybáře a, což bylo důležité, člověka, i když právě důležitost tohoto faktu se většinou místních obyvatel nezdála nijak... no, důležitá. Skoro každý v Kolgatí je oba znal a považoval je za jasně daný pár, už proto, že se znali od doby, kdy byli ještě batolaty. A zatímco vyrůstali, uvažovali lidé, jak už to lidé dělají, o šanci člověka a trpaslíka počít potomka a došli k názoru, že je to tak trochu výstřel

naslepo, ale pak se spokojili s tím, že si mezi sebou řekli, že konec konců lásky je tady nadbytek, a kromě toho, co je vůbec komu do toho? On a ona si navzájem vyhovovali a milovali se. A protože si doly i rybaření vybíraly svou daň, bylo v okolí vždycky dost sirotků, kteří se snažili najít nový domov ve svém rodném kraji. A všichni v Kolgati souhlasili, že i když situace není taková, jaká by mohla být, je uspokojivá pro všechny, kteří se starají o své, a tak přáli šťastnému páru, v němž si byli oba partneři rovni, což je třeba připomenout, nejen velikostí, jen to nejlepší.

Želobu, krakové a vrtmáři si museli myslet něco jiného, protože vyrazili dveře kaple, a vzhledem k tomu, že lidé v Challamadosu nechodí na svatby ozbrojení, provedli to krakové po svém. Mohl to být dokonalý masakr, kdyby nebylo starého Fflerganta, který až do jisté chvíle seděl nepovšimnut v rohu a který, když se všichni dali na útěk, odhodil plášť, a najednou vypadal přesně jako trpaslík, který na svatby *chodí* ozbrojen, a k tomu ještě těžce.

Vrhl se do boje, v dokonalém souladu mával těžkým mečem a válečnou sekerou současně a vířil kaplí. Nakonec byly mezi svatebčany jen dvě oběti. Naštěstí jednou z nich byla Noholam Krvezduřová, kterou zabil krak, zatímco křečovitě svírala paži svého manžela.

Fflergant, zbrocený krví, se rozhlédl kolem po šokovaných svatebních hostech. „Všichni mě znáte. Nemám rád smíšená manželství, ale stejně jako vy nemůžu vystát ty hnusné kraky, hajzly! Aby je hlubina pohltila!“

* * *

Kočár lorda Vetinariho se proplétal ulicemi Ankh-Morporku a Vlahoš pozoroval hustý provoz kolem. Nakonec dojeli k Říční bráně a ocitli se za hradbami města. Kočár se v rychlé jízdě kýval sem a tam a ujížděl po cestě vedoucí po proudu řeky směrem k průmyslovému panství Jindřicha Krále, ke světu stoupajícího kouře, páry, a především velmi odpudivých pachů.

Ankh-Morpork se neustále vylepšoval. Hra, již předváděl, byla plná napětí, pikantních skandálů, nákaz, záplav a dalších zábavných rozptýlení. Teď ale ankh-morporský tolar stoupal nesmírně vysoko a stejně tak stoupaly ceny nemovitostí. Bylo neuvěřitelné, kolik lidí si přálo žít v Ankh-Morporku, a ne někde jinde (anebo možná prostě v Ankh-Morporku žít, a ne být v Ankh-Morporku *mrtvý*, což byla poměrně častá alternativní nabídka). Jenže, jak každý věděl, město bylo sevřeno svým prastarým kamenným korzetem a metaforicky řečeno, nikdo si nepřál být u toho, až tkanice povolí.

Město prostě přetévalo a bohové, jak! Zemědělská půda kolem městského státu, vždycky ošetřovaná a vážená, teď byla plná uvažovaných* budov.

* Pozn. aut.: *Tenhle termín znamenal, že stavitel budovy předem uvažoval, jak daleko se dokáže dostat a s kolika penězi, než kupec zjistí, že budovy nemají ani základní základy, septik je jen necelého půl metru hluboký a má tendenci ke zpětnému toku a cihly mají daleko ke kvalitě onoho nejpřírodnějšího a nejstarobylejšího stavebního materiálu, kterým bylo kravské lejno. Každý obchod tady začínal tradičně ošidnými plány, a to v pravém smyslu toho slova. Celá předměstí byla budována s různě*

Byla to úžasná hra a Vlahoš by se k ní za svého minulého života bezpochyby přidal a vydělal velký balík, nebo spíše mnoho balíků. Takže zatímco se lord Vetinari díval z okna, Vlahoš naslouchal sirénám a jejich vábívým písním o penězích, které se dají vydělat správným mužem na tomhle správném místě, a na krátký, omamný okamžik se před ním ve vzduchu vznášel kouzelný obraz.

Ankh-Morpork byl obklopen jílem, který se těžil povrchově a snadno, takže když došlo kravské lejno, byl tady přímo před vámi materiál na cihly. K tomu připočítejte celkem levné dřevo, které sem po řece plavili trpaslíci a dopravili vám ho přímo na staveniště. Netrvalo dlouho, a měli jste řadu terasových domků připravených pro rostoucí a stále ambicióznější populaci, která dychtila po koupi, a pak už jste potřebovali jen krásnou reklamní tabuli a dobrou ústupovou strategii.

Kočár minul mnoho budov podobného typu, které musely pro jejich obyvatele, pocházejících z míst, jako byla ulice U kotvy a ráhna, Prasečkářův kopec a podobná ankh-morporská zákoutí, představovat úžasné vylepšení. Na těch starých místech lidé pořád ještě snili o tom, že by se mohli „vylepšit a povznést“, což byl cíl, kterého mohlo být dosaženo, ó, toho šťastného dne, kdy získají „nějaké to malé místečko, které

zavádějícími jmény jako Slavičí údolí nebo Slunečnicové zahrady na místech, která nikdy neviděla slunečnici v květu, natož aby slyšela zpívat slavíka, ale přesto byla na trhu, kam je uvedla společnost ASP Kolíková Praktická realitní společnost a spol. Obchody společnosti se čile hýbaly.

bude jen jejich“. Byl to povzbuzující sen, pokud jste nenahlédli hlouběji pod poklici věcí, jako je hypotéka, splácení půjček, zabavení nesplaceného zboží či korupce. Příslušníci nižší střední třídy, kteří se považovali za utiskované třídou nad sebou a nelegálně okrádané třídou pod sebou, se stavěli do front s vypůjčenými penězi v upocených dlaních, aby si pořídili své vlastní malé Oi Dong*. Kočár drkotal po dlažbě přes městskou část známou jako Nový Ankh a Vlahoš přemýšlel, jestli byl Vetinari, když povolil osídlení celé téhle oblasti, tak hloupý, nebo naopak nesmírně, *výjimečně* chytrý. Nakonec se přiklonil k „chytrý“. Myslel si, že to je dobrá sázka.

Pak dorazili k prvním výspám složitých pachů, a nakonec i k mnohem účinnějšímu drátěnému plotu se vstupní branou. Síť ohraničovala pozemek Jindřicha Krále, kdysi nevzdělance a podomního obchodníka, který chodil s rancem od domu a vykřikoval své věčné „peří, kosti, kůže!“, a dnes, podle mínění většiny, nejbohatšího muže ve městě.

Vlahoš měl sira Jindřicha rád, měl ho opravdu velmi rád a občas si vyměnili významné mrknutí dvou mužů, kteří to dokázali tím těžším způsobem. Jindřich Král se nahoru vypracoval opravdu velmi těžce

* Pozn. aut.: *Oi Dong není tak docela nepodobné Šangri La.*

Pozn překl.: *Je to škoda, ale dnes už málokdo zná knihu Jamese Hiltona Ztracený obzor, kde skupinka leteckých trosečníků najde kouzelné údolí Šangri La (čínsky prý Xianggelila), kde se nestárne a život plyne ve věčných radovánkách. Opravdu doporučuji. Myslíím, že je k dostání i jako e-kniha (hm...).*

a často bolestně, a postaral se, aby ti, kdo se mu náhodou dostali do cesty, stejně těžce a bolestně odešli opačným směrem.

Většina pozemků, kam dohlédli, byla zaplněna produkty Jindřichova poněkud hlučného podnikání. Pohyblivé pásy se pohybovaly bůhví odkud a kam a byly vykládány, nakládány a tříděny skřety a svoobodnými golemy. Kolem projížděly vozy tažené koňmi a svážely další mletí pro Jindřichovy drtičky. Na vzdálenějším konci pozemků bylo vidět skupinu velkých kůlen, před nimiž byl kupodivu dlouhý pás volného místa. Vlahoš si v té chvíli všiml zástupu lidí, kteří obklopovali oplocený pozemek, mačkali se na každý kousek drátěného pletiva, a vycítil jejich očekávání.

Když kočár zastavil, ucítil nakyslý pach uhelného kouře prořezávající obvyklou směsicí pachů a zaslechl něco, co vydávalo zvuky jako drak, který nemůže usnout, jakési hučivé, rytmicky se opakující chrčení. Pak najednou zazněl jekot, jako kdyby se rozzuřila ta největší konvice na vodu na světě.

Lord Vetinari poklepal Vlahoše po rameni a řekl: „Sir Jindřich mě ujistil, že je ta věc docela klidná a poslušná, když se s ní zachází opatrně. Nepůjdeme se na ni podívat? Vy máte samozřejmě přednost, pane Rosrete.“

Ukázal směrem ke kůlnám, a když se k nim přiblížili, uhelný dým zhoustl a něco, co se podobalo lehce plynoucímu dračímu oddechování, zesílilo. Vlahoš si pomyslel, vždyť je to jenom stroj, nic víc, že? Stejná věc jako třeba hodiny, no ne? Mechanismus, co má být? Proto se narovnal a nebojácně (alespoň zvenčí

to tak vypadalo) přikročil ke dveřím, u nichž stál mladík, který měl na hlavě klobouk plný olejových skvrn, ještě promaštěnější montérky a na tváři mazaný výraz lišky, která si zamyšleným pohledem měří hejno kuřat. Zdálo se, že jsou očekávání.

V tu chvíli přispěchal sám Jindřich Král a zahlaholil: „Vítám vás, vaše lordstvo... pane Rosrete. Pojdte, prosím, a seznámte se s mým novým společníkem, panem Mandlomilem Štědrovkou.“

Za nimi v kůlně se otřásala kovová obluda a byla živá. Byla skutečně živá! Ta myšlenka se Vlahošovi okamžitě usadila v hlavě. Cítil její dech a slyšel její hlas. Ano, život, podivný sice, jistě, ale přesto život. Každá část stroje se mírně chvěla a pohybovala, téměř tančila – ožívá, vyčkávající věc.

Za obludou v kůlně uviděl vozy, přesněji vagony, zřejmě připravené k tomu, aby mohly být připojeny a taženy, a Vlahoš si pomyslel, ano, to je železný oř. A kolem něj stáli jeho pomocníci a ministranti, pracující na soustruzích, bušící do kovu, pobíhající sem a tam s konvemi kolomazi a plechovkami oleje a tu a tam s kusem dřeva, které tady, mezi veškerým tím kovem, vypadalo až nepatřičně. A všude vládlo ovzduší plné silného odhodlání, které říkalo: *Chceme něco udělat a chceme to udělat rychle.*

Mandlík Štědrovka, jehož obličej byl pokryt vazelínou a šmírem, se široce usmál a řekl: „Jak se daří, pánové? No, tak tady ji máme! Nic, čeho by bylo třeba se bát! Jmenuje se, technicky vzato, Číslo jedna, ale já jí říkám Železná vrtílka! Je to moje mašinka. Já jsem ji stvořil, vyrobil do posledního kousku, každou matičku, svorník, přírubu, a abych nezapomněl, kaž-

dý jednotlivý nýt. Byly jich tisíce! A taky všechno, co je ze skla. To je moc důležité, jsou z něj pozorovací okénka a všechny měřáky! Všechno jsem musel vymyslet a navrhnout sám, protože přede mnou to ještě nikdy nikdo neudělal.“

„A když jí postavíte koleje, utáhne větší náklad než oddíl trollů a dostane se tam mnohem rychleji,“ řekl sir Jindřich, který stál Vlahošovi za zády. Pak dodal: „To je pravda. Přísahám, že tady mladý Štědrovka se v té své Železné vrtilce pořád šťourá a šťourá a šťourá. Každý den ji předělává a vylepšuje.“ Zasmál se a pokračoval: „Vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby s ní nakonec dokázal lítat.“

Pan Štědrovka si otřel ruce do umaštěného hadru, takže si je ještě více umastil, a pak jednu nabídl lordu Vetinarimu, který ji lehkým mávnutím ruky taktně odmítl se slovy: „Byl bych raději, kdybyste podnikal společně s panem Rosretem, pane Štědrovko. Pokud se rozhodnu povolit vám váš úžasný... experiment, tak právě jemu se budete zodpovídat, to především. Já osobně si pečlivě hlídám svou neznalost toho, jak technické věci fungují, cením si jí, i když si uvědomuji, že některé lidi to naopak nesmírně zajímá,“ dodával tónem, který naznačoval, že jsou to jistě lidé podivní a tajnůstkářští... zaměstnaní lidé, neodbytní a nenechaví čmuchalové. Bohužel také lidé, kteří klidně řeknou něco zcela nevinného jako: „Tak to zkusme, to přece ničemu neublíží, ne? Vždycky se pak můžeme schovat pod konferenční stolek.“

„Já se zajímám o něco jiného,“ pokračoval lord Vetinari, „a sice o použité způsoby a prostředky, příležitosti, souvislosti a nebezpečí, chápete? Mám všech-

ny důvody věřit, že je váš znamenitý stroj poháněný parou, zahřívanou tak dlouho, dokud kotel téměř, ale ne docela praskne. Je to tak?“

Pan Štědrovka obdařil Patricije veselým úsměvem a odpověděl: „Tak nějak to v kostce je, náčelníku, a taky jsem při zkouškách dva nebo tři vyhodil do povětří, to vám řeknu rovnou! Ale teď už jsme na to kápli, sire, teď už to máme pod palcem. Bezpečnostní potrubí! V tom je ta finta! Trubky z olova, které se roztaví, když teplota v ohništi překročí bezpečnou hranici, takže tam začne stříkat voda a uhasí oheň dříve, než kotel vybuchne.“

A Štědrovka pokračoval: „Živá pára, ta je samozřejmě *velmi* nebezpečná, hlavně pro ty, kteří o ní nic nevědí, ale pro mě, náčelníku, no... pro mě je tak hravá jako štěňátko. Sir Jindřich mi dovolil postavit si tady zkušební trať, sire,“ a ukázal na koleje, které vycházely z kůlny a točily se po obvodu pozemku. „Mohu se vás zeptat, gentlemani, nechtěli byste si dát jedno kolečko?“

Vlahoš se obrátil k Veterinariimu a řekl s nevýraznou tváří: „Jo, co vy na to... náčelníku?“ Patricij mu odpověděl pohledem ostrým jak dýka. Pohled, který říkal, že o tom si promluvíme později.

Veterinari se obrátil k Štědrovkovi. „Děkuji vám, pane Štědrovko. Myslím, že při této příležitosti přenechám tuhle čest panu Rosretovi. A troufám si říci, že můj tajemník, pan Važuzel, přímo *touží* ho doprovodit.“

Pronesl to lehkým tónem, ale Važuzel vypadal z téhle skvělé příležitosti všechno, jen ne potěšeně, a upřímně řečeno, zvláštní radost nepociťoval ani

Vlahoš, který si uvědomil, že si na sebe ráno vzal svůj nejdražší oblek.

Vlahoš se zeptal: „Pane Štědrovko, prosím vás, proč musí ten váš stroj jezdit po kolejích?“

Mandlík Štědrovka se usmál oním rozpínavým úsměvem člověka, který z celého srdce touží promluvit o svém úžasném a milovaném projektu a nemůže se dočkat, až se naskytne příležitost objasnit princip svého vynálezu každému přihlížejícímu a mluvit o něm, dokud naslouchajícího neunudí k smrti nebo nedožene k sebevraždě. Vlahoš ten typ znal, byli vždy neobyčejně užiteční, sami o sobě přátelští, nevěděli, co je to zlomyslnost, ale přesto byli bez výjimky nebezpeční.

A právě teď se pan Štědrovka, šťastný jako opilec v pivovaru a umaštěný jako kebabče, nadechl a nadšeně začal: „Tak tedy, pane, pára má ráda rovinu, ale venkov je plný samého nahoru a dolů a pára a železo jsou těžké, a tak když jsme si dali tohle všechno v Prasicově dohromady, došli jsme k názoru, že bude výhodnější položit *stálou* železnou cestu, *něco* jako cestu, jednoduše dva železné pásy, přesněji železné koleje, po kterých může jet právě jen parní stroj a přízpůsobené vozy.“

„Pro lidi obecně bude stačit ‚*železnice*‘,“ vmísil se Štědrovkovi do řeči Jindřich Král. „Já tomu mládenčí pořád říkám, že to jméno musí být jasné a znělé, taková jména si lidé pamatují. Nemůžete čekat, že budou jezdit v něčem, co se jmenuje tak složitě, že to nedokážou hláskovat.“

Štědrovka se rozzářil a najednou se zdálo, jako by jeho geniální tvář vyplnila svět. „Takže, Železná vr-

tilka je promazána, pod parou a všechno je pro vás připraveno, gentlemani. Tak kdo je připravený na malou vyjížďku?“

Važuzel nevydal jediného slova a jen upíral fascinovaný pohled na syčící a odřukující stroj, jako člověk, který potkal svou zkázu. Vlahoš, kterému přišlo malého byrokrata pro jednu líto, ho napůl vyvlekl, napůl zvedl do malé otevřené boudičky v zadní části železné obludy, zatímco pan Štědrovka něco kutil kolem, poklepával na různé mosazné a skleněné věcičky a z břicha obludy sálal ohnivý žár a plnil malý prostor kouřem.

Najednou se Vlahošovi v ruce objevila lopata zvaná uhelka, kterou mu tam Štědrovka vsunul tak hbitě, že se tomu Vlahoš nedokázal vyhnout. Mechanik se usmál a sdělil mu: „Můžete si zahrát na topiče, pane Rosrete. Když bude potřebovat nakrmit, řeknu vám, vy otevřete dvířka ohniště a přiložíte nějakou tu lopatu. Juj, počkejte, my si užijeme pořádnou leg-raci!“

Pak se Štědrovka podíval na zsinalého Važuzla a pokračoval: „A co se týče vás, pane, víte co? Vy, pane, můžete pískat na píšťalu. K tomu slouží tady ten řetěz. A jak jste si, gentlemani, jistě všimli, tohle je jen pracovní prototyp, který neoplývá pohodlím, ale když se budete pořádně držet a nebudete vystrkovat hlavu *příliš* daleko, nemůže se vám nic stát. Dneska potáhneme několik tun. Sira Jindřicha zajímalo, kolik asi utáhne, tak uvidíme. Nuže, pane Važuzle, prosím, zapísejte!“

Slova neschopný Važuzel zatáhl za řetěz, a když se odněkud ze stroje vydral zvuk podobný jekotu

bánší, otrásl se. A pak, pomyslel si Vlahoš, se vlastně nic moc nestalo, hlasité odfouknutí, trhnutí, několik dalších odfouknutí, další trhnutí, další odfouknutí, a najednou se pohybovali, a nejen pohybovali, ale zrychlovali tak, jako by se zadek Železné vrtilky snažil předběhnout její předeek.

Hustými kotouči kouře se Vlahoš ohlédl na náklad, který táhli za sebou na skřípějících vozech. Prakticky *cítil* jeho váhu, ale stroj přesto stále zrychloval. Pan Štědrovka skoro líně poklepával na různé ciferníky a skleněné trubičky a tu a tam se dotkl nějaké páky. Pak najednou přišla zatáčka, vlak si několikrát hlasitěji odfoukl a každý vůz následoval mašinu jako káčata, která následují svou drahou matičku. Poněkud chřestily a dost skřípaly, ale každopádně tvořily s mašinou jednu jedinou pohybující se věc.

Vlahoš cestoval rychle už předtím. Kůň-golem, ten výjimečný výtvar, by vlak snadno předběhl. Jenže tohle byl... no, prostě byl to stroj vyrobený člověkem: kola, táhla, mosazná držadla, ciferníky ukazatelů, trubky a záklopy, pára a syčící, sálající topeniště. Vedle topeniště stál Važuzel, a jako by konal svou povinnost, tahal za řetěz, který spouštěl píšťalu, a všechno se třásl a klepalo jako doruda rozpálený blázinec.

Před nimi se objevil Jindřich a Patricij, vlak je na svém okruhu minul a obě postavy vzápětí zase zmizely v oblacích kouře a páry, visících ve vzduchu za posledním vagonem. Jak se tak Železná vrtilka hnala dál, pronikla Vlahošovi do hlavy myšlenka, že tohle není magie, ale není to ani hrubá síla, ve skutečnosti

to byla vynalézavost. Uhlí a kov a voda a pára a kouř, v jediném úžasném souladu. Stál v sálajícím horku kabiny s uhelkou v ruce, rozhlížel se kolem a přemýšlel o budoucnosti a řada vozů oběhla celý okruh znovu a v druhé zatáčce mírně zaskřípěla. Pak se se zvuky mučeného kovu zastavila několik metrů od přihlížejících, stojících před kůlnou Železné vrtilky.

Pan Štědrovka byl najednou samá ruka a zdálo se, že je neobyčejně zaměstnaný, zavíral kohout tady a přesunul páku tam, otáčel kolečky a přivíral zátky, až ten úžasný stroj vydechl naposled. Pak se ale Vlahoš opravil, ne, nevydechla naposled – ona jen spala, ale stále z ní odkapávala voda a syčela pára, takže byla jakýmsi zcela nevysvětlitelným způsobem velmi živá.

Štědrovka seskočil z kabiny na provizorní dřevěné nástupiště, podíval se na své obrovské hodinky, pak na jeden z ukazatelů a prohlásil: „No, nebylo to špatné, ale tady jsem ji nemohl pořádně pustit. Na zkušební trati v Prasnicově jsem z ní vymáčkl skoro třicet kiláků za hodinu, a přísahal bych, že dokáže jet ještě *mnohem* rychleji, jen kdybych jí mohl položit delší koleje! Ale že jela úžasně, co vy na to, gentlemani? S takovým nákladem – jsou ho tuny.“ To už mluvil ke svým mechanikům.

„No tak, co se děje?“ A tahle slova byla určena malému uličníkovi s velkýma očima, který se jako zázrakem objevil vedle kolejí. Štědrovka s vážným výrazem počkal, až kluk vytáhl z kapsy malý blok, a pečlivě, jako by vyslovoval rozkaz, napsal číslici 1.

A Vlahoš se z jakéhosi důvodu nedokázal ubránit, aby neřekl: „Výborné pozorování, mládenče, a víš co?

Tak nějak cítím, že to nebude trvat dlouho, a budeš potřebovat mnohem větší zápisník.“ A pak s naprostou jistotou pocítil, že bez ohledu na to, jak nevýrazná je tvář lorda Vetinariho, tvář Jindřicha Krále a několika dalších přihlížejících, září v zakouřeném světle nadcházející budoucnosti. Když vezme v potaz množství lidí lemujících ohradu, kteří napínají oči, aby viděli vlak na zkušebním okruhu, bylo jasné, že novinky se neutají a budou se šířit rychle.

Jindřich Král prohlásil: „Takže, gentlasové, není tenhle železný kůň úžasný? Jak se zdá, tak dokáže utáhnout *cokoliv*, ujišťuji vás. Tak a teď vás v mé sedačce čeká příjemný oběd, pánové. Mohli bychom se tam odebrat? Mám tam nějaké opravdu šťavnaté, po čertech dobré hovězí.“

Ticho první přerušil lord Vetinari. „Jistě, sire Jindřichu, ale možná by mohl někdo mezitím najít mého sekretáře?“

Všichni se otočili k lokomotivě, která se zastavila skoro lidským způsobem, ne najednou, ale pomalu jako postarší dáma, jež se pohodlně usazuje do svého oblíbeného křesla. Až na to, že Železná vrtilka v tom okamžiku vydala hlasité zasyčení a vypustila oblak páry, což starší dámy obvykle nedělají, a když, tak rozhodně ne na veřejnosti.

Važuzel pořád ještě stál v kabině lokomotivy a se zoufalým výrazem tahal za řetěz píšťaly a zdálo se, že pláče jako batole, kterému sebrali pocukrovaný cumel, když zjistil, že pískot rychle slábne. Zachytil jejich pohledy, opatrně pustil řetěz. Slezl dolů z plošinky a skoro po špičkách prošel syčící parou, aniž si při tom všiml občasného kovového zapraskání a za-

skřípění, která vydávala chladnoucí lokomotiva. Ponekud zmámeně došel k Mandlomilovi a vypravil ze sebe ochraptělým hlasem: „Mohli bychom to udělat ještě jednou, prosím?“

Vlahoš pozoroval Patricijovu tvář. Jak se zdálo, byl Vetinari ponořen hluboko v myšlenkách, ale pak bezstarostně prohlásil: „Skvělá práce, pane Štědrovko, úžasná ukázka! Předpokládám, že se s pomocí tohotohle... téhle věci dají dopravovat spousty lidí a celé tuny nákladu?“

„Ano, pane, nevidím důvod, proč by to nešlo, pane, i když by s tím byla spojena nějaká práce navíc, lepší pérování a čalouněná sedadla. Určitě bychom dokázali překonat kočáry, a z těch má člověk sakra bolavej zadek, když dovolíte, sire, o tom nic... tedy, když omluvíte mou klačtinu...“

„Rozhodně ano, pane Štědrovko. Stav našich cest a následně tedy koňmi tažených kočárů a dostavníků rozhodně není nic, po čem by člověk toužil. Cesta do Überwaldu jsou muka dobrá pro vraha, který zabil otce i matku, a zdá se, že to nevylepší ani hromada polštářů!“

„Svatá pravda, můj pane, a jízda po hladkých ocelových kolejích a v dobře pérovaném voze bude vrchol pohodlí. Tak rovné a hladké!“ prohlásil Vlahoš. „Možná že by lidé mohli v patřičně vybaveném voze, pokud něco takového existuje, na cestě dokonce i spát,“ dodal ještě. Překvapilo ho, že řekl něco takového nahlas, ale konec konců patřil k lidem, kteří dokázali odhalit možnosti, a ty teď byly ložené. Viděl, jak se tvář lorda Vetinariho výrazně rozjasnila. Železná vrtilka jela po svých kolejích rozhodně mnohem hlad-